

Amser

Verenigingsblad van de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe
Jaargang 62, nummer 3, december 2024

Anser

Verenigingsblad van de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe.
Jaargang 62, nummer 3, december 2024.

De vereniging is opgericht op 17 november 1961 met als doel de bescherming van de vogels en hun leefgebieden op de Noord-Veluwe, in de ruimste zin des woords.

Ledenadministratie en contributie

Opgave nieuwe leden en donateurs bij de secretaris. Opzegging lidmaatschap vóór 1 november bij de secretaris.

De contributie is voor leden € 25,- per jaar en voor donateurs (rechtspersonen) minimaal € 50,- per jaar.

Jeugdleden tot 16 jaar betalen € 8,- per jaar. Leden en donateurs ontvangen gratis ons verenigingsblad Anser.

Huisgenootleden betalen € 12,50 per jaar en ontvangen geen (extra) Anser.

De contributie dient aan het begin van het nieuwe jaar te worden voldaan op bankrekening: NL08 TRIO 0379478153 t.n.v. 'Vogelbeschermingswacht'. U ontvangt hiervoor van onze penningmeester een nota per mail.

Het lidmaatschap van nieuwe leden gaat pas in na ontvangst van de contributie.

Bestuur

Voorzitter: Louw den Besten, Bergakkerweg 28D, 8071 CE Nunspeet, email: voorzitter@vbwnoordveluwe.nl, tel. 0341-257382.

Secretaris: Dik Bos, Douglaslaan 1, 3843 BZ Harderwijk, email: secretaris@vbwnoordveluwe.nl, tel. 06-20502568.

Penningmeester: Otto Pellegrom, Mastmeen 53, 3844 KE Harderwijk, e-mail: penningmeester@vbwnoordveluwe.nl, tel. 06-50261849.

Lid: Henri Heussen, Krommekamp 306, 3848 DW Harderwijk, email: hheussen@solcon.nl, tel. 0341-428217.

Lid: Frans Deuring, Schippersmeen 25, 3844 CK Harderwijk, email: fransdeuring@hotmail.com, tel. 0341-424817.

Lid: Frida Hengeveld, Ellestraat 49a, 8081 GD Elburg, email: fridahengeveld@gmail.com, tel. 06-51344514.

Redactie Anser

Roel Pannekoek, Clarendallaan 20, 3841 DG Harderwijk, email: rgpannekoek@gmail.com, tel.: 06-42940159.

Benno van den Hoek, Schokkerstraat 43, 8081 KL Elburg, email: bennovdhoek@hotmail.com, tel.: 06-12192978.

Contactpersonen

* Waarnemingen – Benno van den Hoek, email: bennovdhoek@hotmail.com, tel.: 06-12192978.

* Webmaster – Ard Smit, email: ard@ardenco.nl, tel.: 06-22177063. www.vbwnoordveluwe.nl

* Natuurbeschermingswerkgroep VBW – Jaap Schröder, Mecklenburglaan 9, 3843 BN Harderwijk, tel.: 06-38615532, email: schroder.zoomers@caiway.nl.

* Boerenzwaluwen (Stichting Hirundo) – Bennie van den Brink, Bovenstraatweg 17, 8096 PC Oldebroek, tel. 0525-621347, email: zwaluwbrink@hotmail.com en www.boerenzwaluw.nl.

* Wetlandwacht Veluwerandmeren – Geert Jan Prins, De Hagen 8, 8096 MB Oldebroek, tel. 06-52646700, email: prins@will2sustain.com.

* Gierzwaluwbescherming en voorlichting – Jaap Schröder.

* Huis- en Oeverzwaluwen – Roel Pannekoek.

Kopij voor Anser

Zenden via e-mail aan de redactie vóór de hieronder genoemde datum. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de artikelen en behoudt zich het recht voor bijdragen niet te plaatsen of aan te passen. Overname van artikelen is alleen toegestaan na toestemming van de redactie.

De redactie dankt alle fotograferende leden voor het belangeloos beschikbaar stellen van hun foto's voor deze Anser.

Anser wordt opgemaakt via de software van Editoo en geprint in de drukkerij van Editoo in Veenendaal.

Sluitingsdatum kopij Anser 1: 15 februari 2025.

Omslag: Vinken, tekening Ruud Weenink.

Van het bestuur

© Kleine zwanen (foto: Jan Nijendijk).

De Anser is voor veel leden een interessant blad dat goed gelezen wordt. Sterker nog, ik hoorde een lid zeggen dat hij lid was geworden om de Anser te kunnen ontvangen. Complimenten voor de redactie want die leveren een kwalitatief goed verenigingsblad af, dat op zichzelf al de moeite van het lidmaatschap waard is.

U/jouw waardering voor de Anser en andere activiteiten heb je kunnen vermelden in de enquête die dit najaar gehouden is. Vanuit het bestuur denken we erover na hoe we de aantrekkelijkheid van de vereniging voor alle leden, (leden die al lang lid zijn maar ook net aangemelde leden) kunnen vergroten. En dat binnen de doelstelling van onze vereniging. De mening van de leden is daarbij cruciaal en zal gebruikt worden voor toekomstplannen.

Excursies worden goed bezocht, maar in het aanbieden van activiteiten voor leden willen we ook nog wat 'dieper' gaan en mensen interesseren voor inventarisaties en andere activiteiten gericht op de bescherming van vogels en hun leefomgeving. Denk niet: "dat is niets voor mij, dat kan ik niet...". Er zijn mogelijkheden om cursussen te volgen (b.v. via SOVON of de Vogelbescherming) en ook meelopen met ervaren mensen is heel leerzaam en ook nog eens leuk voor degene die zijn of haar kennis wil delen. Een aantal leden heeft afgelopen jaar de stap gezet om mee te gaan inventariseren. Een goede ontwikkeling binnen de vereniging. Juist het beschermingswerk van onze vereniging is de basis van ons bestaansrecht en complimenten voor die mensen die deze taak met verve vervullen.

Het succes van een vereniging staat of valt met de betrokkenheid en inzet van mensen op allerlei vlakken. Zelf ben ik nog een beginnende vogelaar en merk dat met het toenemen van mijn leeftijd het leervermogen van mijn hersenen afneemt. Niet getreurd, want ook in het bestuur zijn er genoeg taken te verrichten zonder dat je kunt horen of een vogel een Rietzanger of een Bosrietzanger is. Van cabaretier Jochem Myer heb ik geleerd dat, als je het geluid niet herkent, je moet roepen: Bosrietzanger. Zelf leer ik het meest door mee te gaan met anderen en door de herhaling kom ik steeds een stapje verder.

Ik verheug me op een nieuw seizoen en hoop daar velen van jullie te ontmoeten.

Frida Hengeveld

Bestuursmededelingen

Enquête

In september hebben alle leden een mail gekregen met het verzoek een enquête over de activiteiten van onze vereniging in te vullen. De resultaten worden geanalyseerd en in de Algemene ledenvergadering besproken. Met het resultaat hopen we de wensen van de leden beter te kunnen vervullen.

Contributie 2025

In januari worden de contributienota's per mail of post bij de leden bezorgd. De contributie is gelijk aan 2024.

© Inventariseerders langs de Veluwemeerkust (foto: Wolbert Hermus).

Broedvogelinventarisatie Veluwemeerkust

Op verzoek van Natuurmonumenten heeft een aantal leden in het voorjaar een uitgebreide broedvogelinventarisatie van de Veluwemeerkust tussen Harderwijk en Hulshorst uitgevoerd. Een iets verkort verslag is in deze Anser opgenomen. Het totale verslag met kaarten zal op de website worden geplaatst als SOVON de gegevens heeft gecontroleerd. De leden die hebben meegewerkt aan de inventarisatie worden hartelijk bedankt.

Lezingen

Vrijdag 13 december: 'Vogels ringen in Oman', door Erwin Goutbeek

In Oman ligt het wetland gebied Barr Al Hikman. Een belangrijk voedselgebied voor in Siberië broedende steltlopers. Zij overwinteren hier of tanken hier bij om daarna door te vliegen naar Oost-Afrika. Omdat niet bekend was hoeveel en welke vogels hiervan gebruik maken, zijn hier de afgelopen jaren diverse tellingen uitgevoerd en veel vogels geringd. Onder andere dankzij deze tellingen heeft het gebied in 2023 de titel Ramsar-site gekregen. Tijdens deze lezing laat Erwin Goutbeek, die hier zesmaal is geweest, met hulp van foto's zien hoe een telling en ringactie wordt uitgevoerd. Ook beelden van hoe de tellers leven in de duinen in een kampement, het landschap en in het gebied voorkomende vogels en dieren.

Hieronder volgt het programma van de lezingen in de winter en het vroege voorjaar van 2025. Meer informatie hierover volgt later per mail, website en de volgende Anser.

Vrijdag 10 januari 2025: Nieuwjaarsbijeenkomst met presentaties van eigen leden.

Woensdag 5 februari: 'Broeden in een warmere wereld: hoe trekvogels zich aanpassen aan klimaatverandering', door Prof. Dr. Christiaan Both

Eén van de gevolgen van klimaatverandering is dat het voorjaar steeds vroeger begint. Vogels moeten daarom eerder gaan broeden, en voor trekvogels betekent dit dat ze ook eerder uit hun overwinteringsgebieden moeten terugkeren. Maar kunnen ze dat eigenlijk wel? En op wat voor manieren werkt die aanpassing dan? Op basis van ruim 50 jaar onderzoek aan Bonte vliegenvangers laat Christiaan Both zien dat deze lange-afstandstrekker zich wel degelijk weet aan te passen. Er zijn goede aanwijzingen dat ze steeds eerder uit Afrika vertrekken, waardoor ze in Nederland eerder aankomen. Dit is waarschijnlijk evolutie in actie. Maar zouden ze zich ook kunnen aanpassen door naar noordelijker broedgebieden te verhuizen? Dit is met verplaatsingsproeven uitgezocht en deze lezing zal voor een belangrijk deel gaan over deze proeven.

Deze lezing wordt gezamenlijk georganiseerd met de KNNV Noordwest-Veluwe en vindt plaats in MFC De Roef, Middelste Wei 2-4 in Harderwijk. Aanvang: 20.00 uur.

© Bonte vliegenvanger (foto: Rini Lamboo).

Vrijdag 7 maart: Hans Linsel van het NIOO over Wilde zwanen

Woensdag 9 April: Algemene ledenvergadering met na afloop een lezing door ons gewaardeerde lid Bennie van den Brink

Locatie: De Kiekmure, Tesselschadelaan 1 te Harderwijk.
Aanvang: 20.00 uur. De toegang is gratis, maar een vrijwillige bijdrage is gewenst.

Excursies

Het programma voor de periode februari t/m juni wordt binnenkort definitief vastgesteld en zal per mail, website en in de volgende Anser worden bekend gemaakt.

Zaterdag 18 januari – Kustvogelexcursie naar de pier van IJmuiden

Als start van het nieuwe jaar hopen we samen een frisse neus te gaan halen op de pier bij IJmuiden. Leden die het 'piervogelen' kennen weten dat je op deze locatie soorten kunt zien, die elders langs de kust best moeilijk zijn. Soorten als Zwarte zee-eend, Kuifaalscholver, Drieteenmeeuw, Middelste zaagbek, Kuifduiker en soms Alk of Zeekoet kunnen in de nabijheid van de pier worden waargenomen. Daarnaast zijn Paarse strandloper, Oeverpieper en Steenloper algemene verschijningen langs de 3 km lange dam. Kortom: zowel voor vogelaars als voor fotografen leuke soorten om eens van nabij te bekijken. Wel is de toegankelijkheid van de pier afhankelijk van het weer, omdat de pier bij te sterke wind afgesloten wordt. Mochten we besluiten om de excursie om die reden af te blazen, dan zullen we indien mogelijk zoeken naar een alternatieve datum. Meestal bezoeken we na de wandeling over de pier ook nog een ander leuk gebied in de regio of op de terugweg vanuit IJmuiden. Je kunt je voor deze excursie aanmelden bij Dimitri Mulder (sahasrala@hotmail.com of 06-41924290).

Zaterdag 15 februari – Mandjeswaard, zuidzijde Zwarte meer en Mastenbroekerpolder

Voor deze datum hebben we er voor gekozen om een gebied te bezoeken waar we niet eerder zijn geweest. Klaas van der Sluis woont daar in de buurt en zal ons die dag begeleiden. Je kunt je voor deze excursie aanmelden bij Frida Hengeveld (fridahengeveld@gmail.com of 06-51344514).

© Mandemakershut langs het Zwarte meer (foto: M. de Lange).

Zaterdag 15 maart – Voorjaarsexcursie naar de omgeving van Winterswijk

Aan deze regio hebben velen van ons goede herinneringen. Maar na een jaar te hebben overgeslagen vonden we het wel weer tijd worden. Deze streek in de Gelderse Achterhoek kent een unieke ligging en natuur. Hier slingeren idyllische beekjes zich nog een weg door het kleinschalige hoeven-landschap met zijn bosjes, akkers, lanen en houtwallen. Bijzonder zijn ook de steengroeven in deze omgeving, waarbij tot 30 meter hoge groevewanden loodrecht oprijzen en bijna buitenlands aandoen. Deze groeven zijn het leefgebied van de Oehoe, die hier al een aantal jaren succesvol tot broeden komt. Deze broedlocatie blijkt onder vogelaars nog populairder dan de ENCI-groef bij Maastricht. Dit omdat de uilen vaak beter te zien zijn, zoals we met eigen ogen konden zien afgelopen voorjaar. In de loofbossen van het gebied Bekendelle hebben we daarnaast kans op Kortsnavelboomkruiper, een soort die op heel weinig plekken in Nederland is te vinden. Nabij de Duitse grens bevinden zich de veengebieden het Wooldseveen en het Korenburgerveen. Hier hadden we afgelopen voorjaar het geluk enkele Kraanvogels te zien. Begin maart is er in het oosten van het land een kans om deze vogels op doortrek tegen te komen. Je kunt je voor deze excursie aanmelden bij Dik Bos (secretaris@vbwnoordveluwe.nl of 06-20502568).

© Kraanvogels zijn mogelijk rond Winterswijk (foto: Chris Spijkerboer).

Het maximum aantal deelnemers per excursie is op 16 vastgesteld (4 auto's). Graag ook aangeven of je eventueel wil chauffeurs. De chauffeurs ontvangen € 0,23 per kilometer die door de meereizende deelnemers wordt betaald. Deelnemers krijgen na afloop van de excursie een mail met het verzoek het bedrag over te maken.

Ledenmutaties

Nieuw:

Wij heten als nieuw lid van harte welkom:

- * Maarten Kaales – Ugchelen
- * Arjen Zellmann – Ermelo
- * Henk Schoemaker – Ermelo
- * Mark Beekhof – 't Loo Oldebroek
- * Martin Lentink – Harderwijk

Nieuws van de Natuurbeschermingswerkgroep

Zoals gebruikelijk brengen we u in deze bijdrage weer op de hoogte van natuurbeschermingsontwikkelingen in onze omgeving uit de afgelopen periode.

Randmeren

Gastvrije Randmeren

De Coöperatie Gastvrije Randmeren heeft het afgelopen jaar via een 'participatieproject' gevraagd hoe randmeergebruikers de toekomst van de randmeren zien. Daarbij hebben wij de natuurbelangen nadrukkelijk onder de aandacht gebracht. De Coöperatie Gastvrije Randmeren streeft naar onze overtuiging naar steeds verdere recreatieve ontwikkeling van het randmerengebied. Zo presenteerde de coöperatie vorig jaar nog een plan om de randmeren plaatselijk verder te verdiepen, zodat waterplanten de watersport niet meer zouden hinderen. Dit kan desastreus uitpakken voor de tienduizenden watervogels in de randmeren.

De Commissie Ruimte van de Harderwijker Gemeenteraad besprak op 19 september de zogenaamde Omgevingsvisie. Dat wettelijk verplichte document schetst waar een gemeente ruimtelijk naar streeft. In een concept van die visie was een tekst 'terechtgekomen' die pleitte voor het verdiepen van de randmeren in ruil voor nieuwe moerasgebieden. Door ingrijpen van de Natuurbeschermingswerkgroep hebben we bewerkstelligd dat deze tekst grondig gewijzigd is en de Omgevingsvisie slechts adviseert onderzoek te doen naar de voor- en nadelen voor de natuur. Wij houden de campagne en het Omgevingsvisie-traject nadrukkelijk in de gaten.

Kitesurfen (Kitesurfzone Woldstrand, Zeewolde)

Gemeente Zeewolde heeft bij de provincie een Passende Beoordeling (natuurtoetsing voor Natura 2000-gebieden en -doelstellingen) ingediend met als doel om een vergunning te krijgen voor een nieuwe kitesurfzone. Deze zone ligt recht tegenover de bestaande kitesurf-zone Horst. Zo kunnen er ook met andere windrichtingen gemakkelijk kitesurfers het water op. Omdat negatieve effecten op overwinterende vogels in dit beschermde Natura 2000-gebied niet te vermijden zijn, adviseert het ecologisch adviesbureau om het kitesurfen alleen in het zomerhalfjaar toe te staan. Wij hebben gemeente en provincie verzocht ons van de besluitvorming op de hoogte te houden en overwegen een zienswijze in te dienen. Met name de handhaafbaarheid van het verbod in de winter baart ons zorgen.

Veluwe

Wij hebben de gemeente Harderwijk erop gewezen op het feit dat haar ambities t.a.v. natuurherstel op het Beekhuizerzand niet te verenigen zijn met voortzetting van het militaire gebruik door onder meer helikopters. De gemeente erkent de spanning tussen beide maar wil geen keuze maken. Het Ministerie van Defensie heeft recent laten weten de laagvlieg oefeningen op het Beekhuizerzand de komende jaren zelfs te willen intensiveren. Wij volgen de ontwikkelingen op de voet.

© Laagvliegende legerhelikopter, Beekhuizerzand (foto: Roel Pannekoek).

Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer

Op verzoek van de Vereniging van Bos- en Natuureigenaren heeft het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) een Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer opgesteld. Deze Gedragscode staat toe om percelen die niet groter zijn dan een voetbalveld (0,5 ha) voortaan vergunningloos te mogen kappen. Wij hebben daartegen beroep ingesteld bij de Rechtbank Gelderland. Wij stellen dat de Gedragscode onvoldoende garanties biedt om voldoende bos dusdanig oud te laten worden dat Wespendif en Zwarte specht alsnog aan hun instandhoudingsdoelstellingen gaan voldoen. Dit beroep dient op 26 september 2024.

Windmolenpark Horst & Telgt

De NBW heeft eerder dit jaar een zienswijze ingediend ten aanzien van het voorgenomen windpark Horst & Telgt. De twee windmolens die door hun positie in het landschap de meeste vogelslachtoffers zouden maken (zoals de zeldzame Wespendif) zijn geschrapt. De resterende vijf molens kunnen echter ook nog grote schade aan vogelpopulaties toebrengen. Wij hebben aanvankelijk, in overleg met Vogelbescherming Nederland, besloten om af te zien van verdere stappen. Inmiddels hebben we echter ermee ingestemd om mee te tekenen met het beroep van een grote

coalitie bewoners van Horst en Telgt. Het accent van hun beroep ligt met name op de negatieve effecten van turbines op de menselijke gezondheid.

Handhaving kitesurfvoertredingen

Kitesurfen is op de Veluwerandmeren alleen toegestaan bij Strand Horst en direct ten zuiden van Elburg. Sommige kitesurfers trekken zich daar niets van aan en gaan ook op veel andere plekken langs de kust te water, zoals de strandjes langs Stadsweiden te Harderwijk, Polsmaten en Hoge Bijssel. Met hun grote vliegers en de onvoorspelbare bewegingen verjagen ze talloze rustende en foeragerende watervogels, waarbij het verstorende effect vele malen groter is dan van windsurfers en boten. De werkgroep vraagt al jaren met wisselend succes om handhaving van het kitesurfverbod buiten de toegestane zones.

Meldingen van kitesurfers buiten toegestaan gebied zien we dan ook graag nog steeds tegemoet via e-mail: tjalling.ellen@caiway.nl. In dat kader besteedt de NBW ook nauwgezet aandacht aan de herhaalde pogingen van kitesurfers om kite-zones op met name het Wolderwijd uit te breiden.

De Natuurbeschermingswerkgroep

Excursie Fochteloërveen en Aekingerzand

Zaterdag 8 juni 2024

In tegenstelling tot de strategie van ganzen, waarbij de op kop vliegende gans regelmatig wordt afgewisseld door een ander uit de groep, reed de colonne van vier auto's, volgestouwd met de 'vroege vogels' van de VBW Noord-Veluwe, ontspannen achter de koploper aan. Zodra je Zwolle voorbij bent begint eigenlijk 'het lege land'. Wat een ruimte toch in de Fries-Drentse regio! Zelfs wij, inwoners voorbij Amersfoort, die toch best wat aan wijsheid gewend zijn, zijn onder de indruk van de verre uitzichten, al is het dan soms over de nog lage maisvelden.

Eerste bestemming: het natuurgebied Fochteloërveen, bij de parkeerplaats van het (voormalig) informatiecentrum. Degenen met goede oren – gezien de gemiddelde leeftijd van de groep een schaars goed – registreerden tijdens de wandeling een roepende Appelvink, Kleine karekiet, Tuinfluiter, Rietgors en Blauwborst. De drie laatstgenoemde soorten werden ook gezien, evenals een Grasmus. Drie Grote zilverreigers, een Blauwe reiger en twee Kleine mantelmeeuwen vlogen over. In de verte werd een jagende Buizerd waargenomen, een Boerenzwaluw zwierde over ons heen. Een paar gelukkigen hoorden een Roerdomp 'hoempen', maar de roepende Koekoek werd door meer deelnemers gehoord. Mocht het organiseren van deze excursie voor Roel Pannekoek wat voeten in de aarde hebben gehad, ook wij zagen heel veel beren op de weg, en wel in de vorm van de harige rupsen van de Beervlinder. En zouden de uitwerpselen die we op de weg vonden van een

© De excursiegroep in het Fochteloërveen (foto: Benno van den Hoek).

Wasbeerhond geweest kunnen zijn? Aan het eind van deze wandeling deed een Gaai ons tijdens de koffiebreek uitgleide; op naar de volgende stop. Daarvoor moesten we vele kilometers omrijden omdat de verbindingsweg voor ons, gewone stervelingen, was afgesloten.

Ook daar ver weg een jagende Buizerd en nóg verder weg een jagende Zwarte stern. Dichterbij, ja zelfs zeer dichtbij, enkele Boompiepers, roepend in de lucht en als een parachute dalend naar de top van een struikje of, onder het motto “ik kan de boom in”, naar een kaal boompje. Jammer genoeg stond er de hele dag een vrij forse wind, waardoor veel vogels 'laag' bleven. Toch hoorden en/of zagen we tijdens deze wandeling Veldleeuweriken, Graspiepers, een Geelgors, een Kneu, een Spotvogel, een Grasmus en een Fitis. Mooi was de waarneming van een mannetje Grauwe klauwier en twee Putters. Zoals gebruikelijk bij deze soort liet de Wielewaal zich wel horen, maar niet zien.

Voordat we naar de Bosbergtoren in Appelscha reden werd in een grote braamstruik naar Boomkikkers gezocht, die er regelmatig worden gezien. Maar door de lage temperatuur en het wegblijven van een warm zonnetje bleven ze onzichtbaar. Wel konden we daar Zanglijster, Boomkruiper en Puttertjes aan onze lijst toevoegen. Op weg naar de Bosbergtoren werd vanuit de auto nog een mannetje Grauwe klauwier waargenomen.

Bijna alle deelnemers waren zo stoer om de 30 meter hoge, roestkleurige Bosbergtoren te beklimmen om vanaf de top een blik te werpen over de omringende bossen en velden. Dat leverde behalve vermoeide beenspieren een langsvliegende Sperwer op en het horen van een roepende Boomklever en Roodborst.

De beenspieren werden vervolgens fors aangesproken tijdens de wandeling op het Aekingerzand, een prachtig glooiend stuifzandgebied. Voor velen van ons een soort 'thuiswedstrijd', maar toch anders, onder meer door de daar

© De Boompieper laat zich vaak zien deze dag (foto: Ria Hengeveld).

aanwezige vennen. Ondanks de wind werd er gezongen door Veldleeuweriken, een Boomleeuwerik en enkele Boompiepers en Geelgorzen. Weer een roepende Koekoek en, totaal onverwacht, een overvliegende Lepelaar. Gelukkig werden enkele Tapuiten waargenomen, een soort die bij een bezoek aan dit gebied tot de 'wenssoorten' behoort. Een van de Tapuiten was gekleurringd, met een combinatie van rood, wit, zwart en een metalen ring. Navraag wees uit dat het een vogel was van het lokale ringonderzoek. Spannend (en frustrerend) was de waarneming van een Kraanvogel met jong, die verscholen tussen de opslag van jonge dennen, dus nauwelijks zichtbaar, aan het foerageren waren.

Verder werden waargenomen een baltsende Watersnip, een Torenvalk, een Witte kwikstaart, een Bonte vliegenvanger en een Gekraagde roodstaart. Interessant was het gesprek met een fanatieke vogelaar/toezichthouder in het gebied,

© Het kleurrijk gestoffeerde Aekingerzand (foto: Ria Hengeveld).

die vertelde dat het hem gelukt was de schaapskudde uit het gebied te laten verwijderen. De stand van de Kneu ging dramatisch achteruit omdat Vossen de nestjes van de Kneu op de reuk konden vinden omdat die met schapenwol werden bekleed. Nu de Kneu daar weer pluus van Paardenbloem e.d. voor gebruikt is dat gevaar geweken en is de stand weer fors toegenomen. Prachtig, zo'n inzicht en actie!

Op de parkeerplaats werd tevreden afscheid van elkaar genomen en de weg naar huis niet meer in colonne afgelegd.

Just Walter

(met veel dank aan André Jansen voor de toegeleverde info)

Waargenomen vogelsoorten (56):

Merel, Appelvink, Winterkoning, Grote zilverreiger, Gierzwaluw, Vink, Houtduif, Grasmus, Zwartkop, Kokmeeuw, Wilde eend, Boerenzwaluw, Koekoek, Kleine karekiet, Rietgors, Blauwe reiger, Rietzanger, Buizerd, Tjiftjaf, Blauwborst, Grauwe gans, Roerdomp, Fitis, Tuinfluiter, Kleine mantelmeeuw, Boompieper, Gaai, Geelgors, Spreeuw, Kneu, Graspieper, Zwarte stern, Veldleeuwerik, Roodborsttapuit, Wielewaal, Witte kwikstaart, Zwarte kraai, Grauwe klauwier, Spotvogel, Boomkruiper, Zanglijster, Sperwer, Roodborst, Boomklever, Grote bonte specht, Tapuit, Boomleeuwerik, Lepelaar, Bonte vliegenvanger, Torenvalk, Watersnip, Kraanvogel, Gekraagde roodstaart, Kauw, Ooievaar en Roek.

Excursie langs de IJsseluiterwaarden

© Reuzensterne en Kievit (foto: Rini Lamboo).

Zaterdag 7 september 2024

Wat heeft onze regio toch geweldige gebieden om te vogelen. We hebben de rijkdom van vele biotopen. In de directe omgeving hebben we bossen, heidevelden, waterpartijen, weilanden en moerassen waardoor er veel vogelsoorten te bewonderen zijn.

Het is 7 september en we gaan een vogelrijk gebied bezoeken waarvoor we niet ver hoeven te rijden. De IJssel ligt aan de oostgrens van onze regio en daar is het bijna altijd goed vogelen. Met 16 personen vertrekken we om 7:30 uur vanaf het verzamelpunt 't Harde richting Olst, aan de oostkant van de IJssel. Dat 'goed vogelen' lijkt letterlijk de mist in te gaan. Naarmate we de IJssel naderen wordt het zicht steeds slechter. Dikke mist en geen wind, dus het kan wel even duren voordat we wat zien. Maar aangekomen bij een plasje in de Roetwaarden trekt de mist ineens vrij snel op. Gelukkig. Bij een kopje koffie noteren we de eerste 19 soorten. Nog geen bijzonderheden maar de dag is nog jong. Vandaar rijden we door naar Fortmond langs de IJssel.

Daar liggen de restanten van een steenfabriek en is een uitkijktoren geplaatst. In het voorjaar kan je daar Slechtvalken zien die een nest hebben in de top van de overgebleven schoorsteen. Het is een mooi gebiedje met veel struiken. Er zijn niet veel soorten te zien maar we worden wel getraakteerd op een overvliegende Wespendif. Vervolgens gaan we naar het bezoekerscentrum bij Den Nul voor een wandeling door de Duursche Waarden. Helaas is het hier heel erg stil, zowel qua mensen als vogels. Ondanks dat toch nog een mooie waarneming in de vorm van drie overvliegende Kraanvogels. Helaas missen enkelen van ons deze waarneming vanwege een (sanitaire) stop in het bezoekerscentrum.

© De Casarca geeft deze al fraaie vogeldag kleur (foto: Rini Lamboo).

De volgende locatie is de Vreugderijkerwaard bij Zwolle. Een prachtig gebied dat is aangelegd als overloopgebied om overmatig water van de IJssel op te vangen en om overstromingen te voorkomen. Hier zijn grote plassen met zandplaten waar veel vogels rusten en foerageren. Vanuit een kijkhut zien we onder andere Casarca, Zeearend, Bonte strandloper, Bruine kiekendief en Watersnip. Voor een aantal deelnemers is dit een onbekende locatie en allemaal zijn we onder de indruk van dit gebied.

Vanaf hier door naar de laatste bestemming van vandaag: het Reevediep bij Kampen. Voor vele vogelaars een favoriete bestemming. Hier is een groot deel van het jaar wel wat moois te zien. Veel vogelsoorten broeden en foerageren hier. Ook nu is het weer genieten. Inmiddels ook van het weer, want het is inmiddels warm en zonnig geworden. Als eerste zien we een grote groep Goudplevieren die vrij dicht langs de brug op een zandplaat zitten. We worden blij van het heerlijke geluid dat de groep maakt. Wandelend langs het plasdrasegebied ontdekt Chris Spijkerboer al snel een Porseleinhoen, dat zich op redelijke afstand regelmatig laat zien. Een zeldzame verschijning die door de meeste deelnemers nog nooit is waargenomen. Het geeft overigens nog wel verwarring want er loopt ook steeds een jong Waterhoen tussen het riet. Maar met de foto van Chris weten we het zeker.

© Een Porseleinhoen laat zich even mooi zien (foto: Chris Spijkerboer).

Zowel in het voorjaar als in september kan je hier Reuzensternen zien die op trek van of naar het zuiden onderweg zijn. Zij verblijven dan altijd enige tijd in dit gebied. Ook nu zijn er een paar van deze mooie vogels te bewonderen.

Na al deze mooie waarnemingen en de gezellige sfeer vinden de meeste deelnemers het een mooi moment om naar huis te gaan. Met het voornemen om hier zeker nog eens terug te keren nemen we afscheid van elkaar.

Dik Bos

© Kleine zilverreiger in alerte aanvalshouding (foto: Chris Spijkerboer).

Waargenomen vogelsoorten (62):

Raaf, Dodaars, Rietgors, Porseleinhoen, Sperwer, Waterral, Wulp, Tafeleend, Reuzenster, Waterhoen, Visdief, Wintertaling, Watersnip, Kempmaan, Oeverloper, Bonte strandloper, Zilvermeeuw, Bontbekplevier, Goudplevier, Brandgans, Smient, Bruine kiekendief, Casarca, Kleine zilverreiger, Zeearend, Ooievaar, Huismus, Kraanvogel, Holenduif, Roodborst, Goudvink, Torenvalk, Spreeuw, Witte kwikstaart, Ekster, Putter, Vink, Grote canadese gans, Wespandief, Blauwe reiger, Pimpelmees, Gaai, Houtduif, Tjiftjaf, Aalscholver, Nijlgans, Huiszwaluw, Zwarte kraai, Fuut, Lepelaar, Boerenzwaluw, Kievit, Kokmeeuw, Slobeend, Wilde eend, Grote zilverreiger, Buizerd, Krakeend, Meerkoet, Grauwe gans, Kuifeend en Knobbelswaan.

Gedragscode Soortbescherming Bosbeheer

In principe moet iedere handeling waarvan niet met zekerheid kan worden uitgesloten dat die een negatief effect heeft op de staat van instandhouding van soorten, zorgvuldig beoordeeld worden. Uit de beoordeling blijkt vervolgens of de handeling, al dan niet in combinatie met verzachtende en compenserende maatregelen, onder voorwaarden toch vergund kan worden. Pas na die beoordeling mag die handeling volgens de Omgevingswet (voorheen Wet Natuurbescherming, daarvoor Natuurbeschermingswet, Boswet en Flora-en Faunawet) plaatsvinden. Zo'n beoordelingsprocedure kost tijd en geld. Om die reden worden er soms zogenaamde gedragscodes opgesteld die beschrijven welke handelingen op voorhand vergunningsvrij verklaard kunnen worden. Dat bespaart een hoop geld en moeite.

Houtfabriek

Ook de Vereniging van Bos- en Natuureigenaren (VBNE) heeft zo'n gedragscode opgesteld. Die gedragscode staat toe om bosopstanden ter grootte van een voetbalveld, 0,5 hectare, zonder Omgevingswetvergunning te mogen kappen tot een maximum van 15% van de oppervlakte van het betreffende bos. De gedragscode maakt het daarmee mogelijk zonder nadere toetsing open vlakten te scheppen die niet per se gericht zijn op het scheppen van een gevarieerd bestand inclusief zeer oude bomen, maar op een cyclisch

beheer van kappen, oogsten en herinplanten waarbij telkens een volgende 15% zonder zorgvuldige toetsing aan de beurt is. De gedragscode stelt namelijk dat als boomkronen elkaar op minimaal 60% van de oppervlakte raken, een vak weer geschikt is voor de volgende vellingsronde. Wie wel eens een kapvlakte heeft gezien zal het vast zijn opgevallen dat zo'n vlakte in mum van tijd weer vol staat met nieuwe spontane opslag waarbij de stammen zo dicht bij elkaar staan dat je het criterium van 'elkaar rakende boomkronen' eigenlijk al na enkele jaren een feit is.

We weten dat veel bouseigenaren het beste voor hebben met natuurwaarden en ook oog hebben voor het belang van oude bomen en terughoudend willen zijn met kappen. Maar waar het om gaat, is of een ander deel van bouseigenaren op basis van precies diezelfde gedragscode vanaf nu zonder enige toetsing haar gang kan gaan en het bos naar hartenlust kan gebruiken als houtfabriek. Zelfs als dit soort bouseigenaren bereid zou zijn om zekerheidshalve bij een eco-loog te rade te gaan, dan dienen we ons te realiseren dat de wet geen specifieke eisen stelt aan zo'n ecooloog. Lidmaatschap van een lokale vlinderwerkgroep volstaat bij wijze van spreken. Hout is een bouw materiaal dat we vroeg of laat allemaal een keer nodig hebben. In Nederland onderscheiden we productiebos en natuurbos. Maar de gedragscode maakt dit onderscheid niet.

© Oud loofbos op de Noord-Veluwe: loopt dit type bos gevaar als gevolg van de nieuwe gedragscode..? (foto: Alex & Annette Hagenbeek).

© Zwarte specht bij nestholte in een oude beuk (foto: Jaap Denee).

Oud bos

De criteria van de gedragscode (max 15% in verjonging en kronen die elkaar op zijn minst 60% op van het oppervlak raken) bieden volgens de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe geen enkele garantie voor het ontstaan en behoud van bossen met een natuurlijk percentage oude en dikke dode bomen. Om habitat te worden of te blijven voor kwalificerende vogelsoorten zoals Wespandief en Zwarte specht dienen bomen volgens de beschikbare literatuur echter minimaal 100 jaar oud te worden. Zelfs als kap gericht is op het scheppen van andere vormen van biodiversiteit dan de genoemde vogelsoorten, dienen besluiten daartoe daarom onderbouwd te worden met een zorgvuldige belangenafweging, d.w.z. een Omgevingswet-procedure. De noodzaak daartoe is temeer groot omdat:

- De Omgevingswet geen ingrepen toestaat die een wezenlijke invloed hebben;

- Groepenkap in tegenstelling tot de uitkap van individuele bomen blijken recent onderzoek leidt tot een verhoogde uitputting van de toch al mineraal-arme bosbodems met negatieve gevolgen voor de biodiversiteit;

- De Wespandief zich op de Veluwe structureel onder zijn instandhoudingsdoelstelling bevindt en ook bij de Zwarte specht sprake is van een landelijk matig ongunstige staat van instandhouding;

- Het areaal natuurbossen en bosreservaten waarin kap onder alle omstandigheden verboden is, veel te klein is om op die manier aan instandhoudingsdoelstellingen voor Wespandief en Zwarte specht te kunnen voldoen.

Rechtszaak

Om die reden hebben de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe en vele andere organisaties beroep ingesteld tegen de voorgenomen Gedragscode bij de Rechtbank Gelderland. Dit beroep diende op 26 september jongstleden. In een sessie van ruim drie uur werden alle bezwaarmakers aan de tand gevoeld en kreeg het Ministerie van Landbouw, Voedselzekerheid, Visserij en Natuur de gelegenheid haar Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer te verdedigen. De uitspraak van de Rechtbank volgt op zijn vroegst medio november.

Namens de Natuurbeschermingswerkgroep,

Kees Janszen en Jaap Schröder

Broedvogels van de Veluwemeerkust in 2024

In het voorjaar van 2024 heeft onze vereniging voor de derde maal (na 2016 en 2019) een broedvogelinventarisatie uitgevoerd van de Veluwemeerkust tussen Harderwijk en Europarc Bad Hoophuizen. De inventarisatie, in opdracht van Natuurmonumenten, is uitgevoerd in de periode april t/m juni 2024 en omvatte het monitoren van alle broedvogelsoorten. Van het inventarisatierapport is voor deze Anser een ruime samenvatting gemaakt.

Gebiedsbeschrijving

Het natuurgebied Veluwemeerkust is gelegen aan de voormalige Zuiderzeekust, ten noorden van Hierden in de gemeente Harderwijk. Veluwemeerkust is een gebied met een bijzondere historie, want vroeger regeerde hier de Zuiderzee. Op sommige plaatsen is het reliëf van de toenmalige strandwallen nog zichtbaar. Zo woest als destijds is het er nu niet meer, maar nog wel dynamisch. Het gebied maakt onderdeel uit van de Hierdense Poort: één van de zeven zogenaamde ecologische poorten die de Veluwe aan moeten sluiten op de omliggende rivieren en randmeren. De Hierdense Poort verbindt het dichte Veluwemassief met de

openheid van de Veluwemeerkust. Het gebied bestaat voornamelijk uit extensieve productie-graslanden met een bloem- en kruidenrijke vegetatie. Het gebied was van oorsprong een belangrijk weidevogelbolwerk, met tot circa 35 jaar geleden nog broedende Kemphanen. Tot eind jaren '70 werden er in het kustgebied nog Korhoenders gezien en tot in de jaren '80 werden er hier nog meerdere territoria van de Grauwe gors vastgesteld. Het is een vochtig gebied. Het gebied wordt gevoed door een constante aanvoer van schoon kwelwater vanaf de Veluwe, waarbij ook de Hierdense beek zorgt voor watertoevoer.

Deze laaglandbeek ontspringt nabij het Uddelermeer en mondt na bijna 20 km uit in het Veluwemeer. Het is de langste beek van de Veluwe en stroomt onder andere door de Leuvenumse bossen, waar hij de Leuvenumse beek heet. Centraal in het natuurgebied liggen twee graslanden, de Leeuweriksweide en Kievitsweide, waar halverwege de negentiger jaren de top laag is verwijderd in het kader van een natuurherstelproject. Beide graslanden hebben zich sindsdien ontwikkeld tot waardevolle natte schraallanden met een bijzondere vegetatie.

Nabij de monding Hierdense beek is een uitkijkhut op palen gesitueerd, die uitzicht geeft op het Veluwemeer. Aan de zuidzijde wordt het natuurgebied begrensd door industrie-terrein Lorentz van Harderwijk. Aan de noordzijde, grenzend aan de Killenbeek, bevindt zich het recreatiecomplex EuroParcs Bad Hoophuizen. Vanaf de bebouwing van Hierden loopt de Munnekesteg als verharde betonweg dwars door het gebied richting Hoophuizen, grotendeels afgesloten van autoverkeer. Ter hoogte van het EuroParcs Bad Hoophuizen was hiervoor oorspronkelijk een landbouwsuis aangelegd, waarbij het inrijverbod nu alleen nog met bebording wordt aangegeven. De weg is onderdeel van het fietspadtracé van Harderwijk naar Kampen, langs het Veluwe- en Drontermeer.

Huidige situatie en beheer

Het grootste deel van het (inventarisatie-) gebied Veluwe-meerkust is in beheer en eigendom van Natuurmonumenten. Natuurmonumenten werkt hard aan het onderhouden en versterken van dit waterrijke natuurgebied en haar bijzondere natuurwaarden. Het gebied is voortdurend in ontwikkeling en door aankopen van Natuurmonumenten is het te beheren gebied de afgelopen jaren al flink uitgebreid.

Het weidegebied bestaat voornamelijk uit extensief beheerde productiegraslanden, waar op veel plaatsen een overgangsbeheer wordt gevoerd. Samen met nog te verwerven gronden vormen ze tevens onderdeel van het TOP-gebied Bloemkampen. Het Waterschap Vallei en Veluwe wil in dit gebied antiverdrogingsmaatregelen gaan uitvoeren. In de komende jaren zullen de oevers van diverse watergangen een meer natuurlijk oeververloop krijgen. Het beheer door Natuurmonumenten is erop gericht om het aanwezige kwelwater meer naar de oppervlakte te laten komen, net zoals vroeger het geval was. Daardoor zal naar verwachting bloemrijke vegetatie terugkeren. Meer bloemen betekent ook meer vlinders, libellen en andere insecten. Daarbij zullen naar verwachting ook ‘ouderwetse’ vogels van het boerenland gebaat zijn. De weidegebieden hebben een extensief begrazingsbeheer, waarbij grote delen zijn verpacht en het maaien na 15 juni en veelal gefaseerd uitgevoerd wordt. Natuurmonumenten kocht in de voorbije jaren meerdere gronden aan ter uitbreiding van het natuurgebied. Eén van die gebieden, nabij de Oostermheenweg, werd in de winter

© Mondingsgebied van de Hierdense beek (foto: Gerrit Rekers, Natuurmonumenten).

© Koeien in kruidenrijk grasland zorgen voor een extensieve beweiding van verpachte graslandpercelen (foto: Roel Pannekoek).

2015/2016 herontwikkeld tot een plasdrasgebied. Daarnaast is er ter plaatse van de oeverzone van dit gebied een rietherstelproject gestart. Dit ten gunste van kwetsbare riet- en moerasvogels. De uitvoering van rietherstel lijkt zich sinds 2016 goed te ontwikkelen, wat we terugzien in de resultaten van specifieke soorten verderop in dit rapport. De oeverzone van de Veluwemeerkust is onderdeel van het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren. Binnen de beschermstatus van dit gebied is er voor Roerdomp en Grote karekiet een herstelopgave van kracht.

In de afgelopen jaren hebben in het gebied grote werkzaamheden plaatsgevonden om de kwaliteit van de natuur te verbeteren. Grote delen zijn afgeplagd en zijn beken verondiept waardoor het gebied verder is vernat. Verder is er zaadrijk strooisel aangebracht. Het doel is o.a. een aantal plantensoorten weer terug te krijgen. In 2025 vinden de laatste werkzaamheden plaats. De maatregelen zullen gevolgen hebben voor zowel de fauna als de flora. De stip op de horizon is een aaneengesloten natuurgebied dat duurzaam beheerd kan worden. Met bloemrijke graslanden waar echte koekoeksbloem, dotterbloem en rietorchis weer bloeien. En waar je karakteristieke vogels zoals de Grote karekiet, Roerdomp en Roodborsttapuit kunt aantreffen.

Werkwijze en omstandigheden

Doelstelling inventarisatie

Het verzamelen en interpreteren van inventarisatiegegevens vormt een belangrijke basis voor de uitvoering, evaluatie en verbetering van beheermaatregelen. Met het systematisch

vastleggen van de aanwezige broedvogelsoorten wordt informatie verkregen over hun verspreiding en aantalsontwikkeling. Ook geeft het inzicht in de effecten op het gevoerde beheer en de huidige toestand van de verschillende gebiedsdelen als leef- en broedgebied voor vogels. Hierbij ligt een belangrijk accent op de kartering van zeldzame, schaarse en bedreigde broedvogelsoorten.

De Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe voert al decennia lang broedvogelinventarisaties uit en streeft naar een zo hoog mogelijke kwaliteit, binnen de algehele norm die van een degelijke broedvogelinventarisatie mag worden verwacht. Concreet dient de inventarisatie aan een aantal eisen te voldoen:

- * verzameld volgens de criteria en kwaliteitsnormen van Sovon;
- * alle beheerrelevante soorten worden gekarteerd;
- * output van alle broedvogelgegevens als 'stippenkaart' (verspreidingskaart per soort) ten behoeve van een goede interpretatie in verspreiding en dichtheden per soort.

Naast de al genoemde doelstellingen heeft de inventarisatie voor de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe ook als doelstelling om leden enthousiast te maken voor het uitvoeren van inventarisatiewerk en hen hiermee ervaring te laten opdoen. De inventarisatie stond daarbij onder leiding van leden met voldoende ervaring op dit gebied.

Het inventarisatieplot is in 2016 en 2019 ook door onze vereniging geïnventariseerd. In dit rapport zijn de resultaten van die jaren als vergelijking opgenomen.

Veldwerk

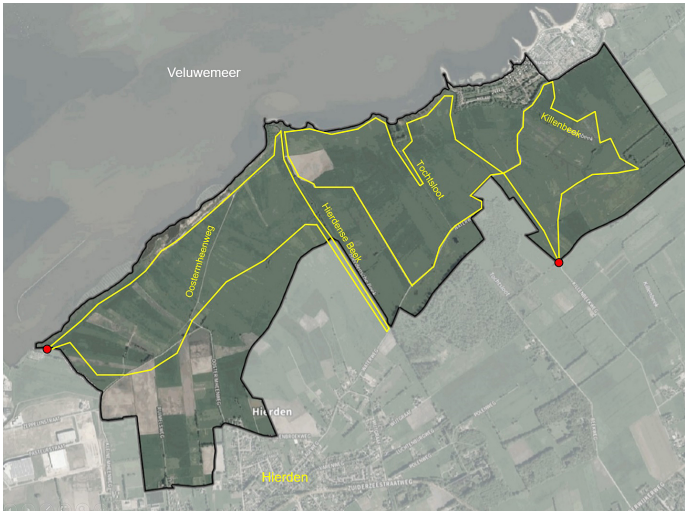
De broedvogelinventarisatie werd uitgevoerd in de periode maart t/m juni 2024, volgens het Broedvogel Monitoring Project van Sovon (BMP, type A) en de daarvoor in de handleiding vastgelegde werkwijze (Vergeer J.W, Boele A. & van Bruggen& Turnhout C. 2023). Het te inventariseren gebied (totaal 424 ha) lag globaal tussen industrieterrein Lorentz bij Harderwijk aan de westzijde en de Killenbeek langs EuroParcs Bad Hoophuizen aan de oostzijde, met daarbinnen het stroom- en mondingsgebied van de Hierdense beek. De kustlijn van het Veluwemeer was de noordwestelijke grens en de zuid-oostelijke grens werd gevormd door de bosrand van De Bloemkampen en het Grote Weiland. Het geïnventariseerde gebied is gelijk aan dat van 2019.

Gezien de omvang van het inventarisatiegebied werd het gebied net als in 2019 opgedeeld in een westelijk en een oostelijk deel. Het westelijke deel bestond uit de kuststrook tussen industrieterrein Lorentz en de monding van de Hierdense beek. Het oostelijke deel bevond zich globaal tussen de Hierdense beek en de Killenbeek(weg). De beide gebiedsdelen werden in groepsverband uitgevoerd, met een vaste coördinator die de gegevens vastlegde. Dit om de continuïteit en betrouwbaarheid van de gegevens te waarborgen. Vanwege de kwetsbaarheid van het gebied en om verstoring te voorkomen werden de ronden steeds met maximaal 5-6 personen gelopen. Er is zoveel mogelijk getracht om de beide delen rond dezelfde datum en onder vergelijkbare omstandigheden te inventariseren.

De inventarisatie bestond uit 5 ochtendbezoeken en 2 bezoeken na zonsondergang, speciaal voor de nachtactieve soorten (overeenkomstig werkwijze BMP-A). In onderstaande tabel staan de verdere details van deze veldbezoeken weergegeven.

	Datum	Begintijd	Eindtijd	Deel	Weertype	Wind	Temp.	Deeln.
1	6 april	6.42 u.	10.06 u.	oost	zonnig	2-3 bft	13-17	5
2	9 april	6.45 u.	9.41 u.	west	bewolkt	3-4	8-11	3
3	18 april	6.00 u.	9.27 u.	west	zonnig	0-1	2-5	4
4	20 april	5.52 u.	8.09 u.	oost	buien	3	6	4
5	2 mei	5.36 u.	9.34 u.	west	zonnig	2	15-21	3
6	11 mei	5.34 u.	9.22 u.	oost	zonnig	2	12	3
7	23 mei	20.44 u.	23.16 u.	west	half bewolkt	0	16-18	4
8	25 mei	20.52 u.	23.26 u.	oost	onbewolkt	0	15	4
9	30 mei	5.05 u.	9.03 u.	west	half bewolkt	2	14-16	3
10	1 juni	4.58 u.	9.06 u.	oost	bewolkt	3	16	3
11	13 juni	4.32 u.	8.24 u.	west	bewolkt	0	10-12	5
12	15 juni	4.31 u.	7.52 u.	oost	bewolkt	2-4	10-12	3
13	21 juni	20.50 u.	23.39 u.	oost en west	bewolkt	2	16-17	5

De weersomstandigheden waren over het algemeen goed. Alleen op 20 april was het inventariseren een koude en natte aangelegenheid met flink windvlagen. Vanwege de vele regen die al sinds het najaar van 2023 is gevallen was het gebied extreem nat. Grote stukken weiland stonden blank en waren greppels breed en sloten soms moeilijk te passeren. Twee inventariseerders vielen voorover in een dichtge-groeide sloot.

Tijdens de bezoeken werd er een vooraf vastgelegde route gelopen, zoals aangegeven op de veldkaart. De beide routes werden voornamelijk met de klok meegelopen, met tenminste tweemaal een tegengestelde looprichting. Dit vanwege de afname van zangactiviteit in de loop van de ochtend en om te voorkomen dat daardoor vroeg actieve soorten gemist zouden worden. Vanwege de natte en donkere omstandigheden bleek het tijdens de 1e avondronde niet veilig om de vastgestelde route te lopen. De 2e avondronde is via de verharde fietspaden uitgevoerd waarbij het oostelijk en westelijk deel in een keer werden bezocht.

Verwerking en interpretatie gegevens

Net als in 2019 zijn de gegevens digitaal ingevoerd in het veld. Dit maakte het mogelijk om de waarnemingen zeer gedetailleerd in te tekenen. Na de invoer ter plaatse konden de gegevens bij thuiskomst geüpload worden naar de web-module van Sovon. Na upload en controle van de ingevoerde gegevens is gebruik gemaakt van de automatische clustering in het programma. Deze clustering volgt strikt de Sovon-richtlijnen van het BMP-project. Dit maakt de output, de stippenkaarten, tot een zuivere vertaling van de ingevoerde waarnemingen.

© Fraaie zonsopgang tijdens vroege ochtendronde (foto: Bas Schreuder).

Soorten en aantallen

In het gebied Veluwemeerkust werden in 2024 totaal 61 vogelsoorten als zekere of (zeer) waarschijnlijke broedvogel vastgesteld. Hiervan komen 12 soorten voor op de ‘Rode Lijst van bedreigde Nederlandse broedvogels’ (2017). Alle broedvogelsoorten zijn in onderstaand overzicht

weergegeven, met markering van de Rode Lijstsoorten. In 2019 werden 54 soorten, waaronder 11 Rode Lijstsoorten en in 2016 werden 60 soorten, waaronder 13 Rode Lijstsoorten, aangetroffen in het gebied.

Soort	2016	2019	2024
Baardman	0	1	1
Bergeend	0	0	2
Blauwborst	0	2	13
Boerenwaluw RL	8	8	8
Boomkruiper	3	3	4
Boompieper	8	0	0
Boomvalk RL	1	0	0
Bosrietzanger	20	11	32
Braamsluiper	1	1	0
Brandgans	0	0	1
Bruine kiekendief	0	0	1
Buizerd	2	3	2
Cetti's zanger	0	0	7
Fitis	18	9	5
Fuut	9	9	4
Gaai	0	0	1
Gekr. roodstaart	0	1	0
Gele kwikstaart RL	2	0	0
Glanskop	1	0	0
Grasmus	21	29	15
Graspieper RL	37	74	65
Grauwe gans	10	19	19
Grauwe vliegenv. RL	0	0	1
Groene specht RL	1	0	0
Groenling	0	0	0
Grote bonte specht	3	3	1
Grote canadese gans	0	0	2
Grote lijster RL	0	1	0
Heggenmus	4	0	2
Holenduif	2	4	0
Houtduif	6	5	9
Huismus RL	0	0	1
IJsvogel	1	0	0
Kievit	6	2	14
Kleine bonte specht	1	0	0
Kleine karekiet	47	58	54
Kleine plevier	1	0	0
Kneu RL	11	12	16
Knobbelzwaan	5	4	3
Koekoek RL	1	2	4

Soort	2016	2019	2024
Koolmees	11	13	11
Krakeend	1	1	0
Krooneend	0	2	2
Kuifeend	7	1	2
Kwartel	4	5	3
Meerkoet	7	9	13
Merel	21	23	20
Nijlgans	1	2	4
Pimpelmees	7	4	7
Porseleinhoen RL	0	0	1
Putter	7	9	9
Ransuil RL	0	1	0
Rietgors	31	47	60
Rietzanger	15	29	83
Roodborst	5	1	2
Roodborsttapuit	15	17	16
Scholekster	2	1	2
Slobeend	0	0	1
Snor RL	0	3	18
Sperwer	1	0	0
Spotvogel RL	1	2	5
Spreeuw	0	0	1
Sprinkhaanzanger	1	0	9
Staartmees	1	0	0
Tapuit RL	1	0	0
Tijftjaf	27	16	35
Torenvalk	0	0	0
Tuinfluiter	18	6	8
Tureluur RL	5	6	7
Veldleeuwerik RL	1	3	7
Vink	21	12	14
Waterhoen	1	2	2
Waterral	0	2	3
Watersnip RL	1	1	3
Wielewaal RL	1	0	0
Wilde eend	6	15	15
Winterkoning	31	18	34
Witte kwikstaart	4	2	2
Zanglijster	11	4	7
Zwarte kraai	4	6	2
Zwartkop	20	26	17
Aantal territoria	520	543	712
Aantal soorten	60	54	61

RL : Rode Lijst soort.

Rode Lijsten bevatten soorten die bedreigd worden of kwetsbaar zijn. Rode Lijsten hebben geen juridische status, maar hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringsfunctie. Overheden en natuurbeheerders worden verondersteld met de soorten op deze lijst rekening te houden. Voor deze soorten geldt een hogere prioriteit bij het nemen van actieve beschermingsmaatregelen, bijvoorbeeld door hun leefgebieden te verbeteren.

De huidige 'Rode Lijst van bedreigde Nederlandse broedvogels' is in 2017 vastgesteld door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Op deze Rode Lijst staan 87 Nederlandse broedvogels.

De 87 Rode Lijstsoorten zijn op te delen in vier categorieën: gevoelig, kwetsbaar, bedreigd en ernstig bedreigd. Van de 12 aangetroffen soorten van deze lijst in 2024 bevinden zich er 11 in de eerste twee categorieën en de Watersnip in de 3e categorie.

Hierna zal voor een selectie vogelsoorten een nadere toelichting worden gegeven. Deze soorten zijn onderverdeeld in soortgroepen, gerangschikt naar deelbiotoop.

Watervogels

Dit betreft een vrij lastige soortgroep om vanaf de oever te inventariseren. Tijdens het inventariseren bevonden zich vaak veel vogels verder uit de kust op het Veluwemeer, waarbij het lastig te interpreteren is welke vogels als broedvogel een binding met de oeverzone hebben. Daarnaast biedt die oeverzone veel beschutting, waardoor het zicht achter de rietkragen beperkt is en er daardoor paartjes en baltsgedrag gemist kunnen worden. Desondanks is getracht een zo goed mogelijke weergave en interpretatie te geven aan de waargenomen soorten en aantallen. De aantallen wijken niet sterk af door in 2019.

Weide- en akkervogels

Op landelijk niveau staat deze soortgroep onder druk, door onder andere veranderd grondgebruik, verdroging, predatie en veranderingen door menselijke activiteit (recreatie,

stadsuitbreiding etc.). Van oorsprong was het weidegebied ten noorden van Hierden en een deel van de Polder Hoophuizen een uitstekend weidevogelgebied, met dichtheden die vergelijkbaar waren met andere weidevogelbolwerken langs de voormalige Zuiderzeekust. In de afgelopen 25 jaar is dit dramatisch teruggelopen. Tot eind jaren '70 werden Korhoenders nog waargenomen tot bijna aan de kustlijn en tot in de jaren '80 waren er nog jaarlijks baltsende en broedende Kemphanen aanwezig. In die periode werden nabij de monding Hierdense beek ook nog zingende Grauwe gorzen gehoord, maar ook deze zijn (net als elders in Nederland) in rap tempo verdwenen.

Grutto (0 territoria) *RL*

De Grutto komt niet voor in de lijst met territoria. Echter, we zijn van mening dat er wel degelijk twee paartjes hebben gebroed. Tot twee keer toe werden er bij een plasje in het westelijke deel twee groepjes pullen geconstateerd. Dat dit niet heeft geleid tot registratie van een broedgeval komt doordat de waarnemingen buiten de datumgrenzen liggen. En dan kan het zijn dat ze buiten het plot uit het ei zijn gekomen. Jonge Grutto's kunnen namelijk al lopend flinke afstanden afleggen. Maar vanaf de plek waar ze zijn geconstateerd zouden ze wel een hele grote afstand lopend moeten afleggen. Richting west ligt immers het industrie-terrein van Harderwijk en in oostelijke richting eindigt de plot pas na een paar kilometer. En ook buiten de plot heeft de Grutto al jaren niet gebroed. Laten we hopen dat het inderdaad de eerste broedgevallen zijn na lange tijd van afwezigheid.

© De Graspieper had dit jaar weer vele territoria (foto: Henri Heussen).

Kievit (14 terr.)

Een stijging van 2 naar 14 territoria maakt ons blij. De oorzaak kan zijn gelegen in de extreem natte periode die er was. Maar het kan ook een indicatie zijn dat de aanpassingen aan het gebied hebben geleid tot een verbetering van het broedgebied van deze soort. Of een combinatie hiervan.

© Jonge Kievit in een met dauw berijpt grasland (foto: Henri Heussen).

Watersnip (3 terr.) RL

Tijdens de eerste twee rondgangen werden met name in de rietherstelzone van de westelijke kustlijn Watersnippen waargenomen. Na clustering, en filtering van doortrekkende en/of pleisterende vogels, bleven er drie geldige territoria over aan de zuidkant van de Oostermheenweg.

Veldleeuwerik (7 terr.) RL

Ten opzichte van 2019 een forse toename. De territoria liggen net als in 2019 allemaal in het westelijke deel. Op zich is de toename heel verheugend maar ook hier is het de vraag of dit met de aanpassingen aan het biotoop te danken is.

Struweelvogels

Met name langs de randen en overgangen van biotopen bevinden zich in het gebied mooie struweelranden, waar diverse karakteristieke soorten zijn aangetroffen.

Grasmus (15 terr.)

Een afname van 29 naar 15 territoria is opvallend. Het aanwezige broedbiotoop lijkt niet in belangrijke mate anders te zijn dan in 2019. Een directe verklaring kan hiervoor daarom niet gevonden worden.

Spotvogel (5 terr.) RL

Van 2 naar 5 territoria is verheugend. De mooie gevarieerde zang was op 4 verschillende locaties verspreid over het gehele gebied te horen.

Grauwe vliegenvanger (1 terr.) RL

Een nieuwe soort in dit gebied. In het bosje bij de monding van de Hierdense beek liet hij zijn bescheiden zang horen.

Het is niet uit te sluiten dat er hier 2 territoria waren die dicht bij elkaar lagen.

Riet- en moerasvogels

Het westelijke deel kenmerkte zich een aantal jaar geleden door smalle en doorzichtige rietstroken, uitkomend in een wat breder stukje bij de monding Hierdense beek. Door de aanplant en voorzieningen tegen het wegvreten is er flink veel riet bijgekomen. In de afgelopen jaren was in de rietkraag van het westelijk deel een flink aantal wilgen opgeschoten. Om verdere uitbreiding te voorkomen zijn deze wilgen verwijderd en gedeponneerd in het grasland voor de rietkraag. Deze wilgenstobben blijken een heel goed broedbiotoop te zijn voor Blauwborst, Winterkoning en Roodborsttapuit. Het gedeelte ten oosten van de beek bevat enkele bredere delen van de rietkraag en is niet in belangrijke mate veranderd sinds de vorige telling.

Bosrietzanger (32 terr.)

Deze soort heeft het opvallend beter gedaan dan 5 jaar geleden toen maar 11 territoria werden geteld. Door de vernatting van het gebied is er langs de greppels en sloten in het weiland meer rietbegroeiing dan voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Mogelijk is dit een oorzaak van de sterke groei van het aantal territoria. Daarnaast kan deze soort ook een sterk wisselend broedseizoen hebben. Waarschijnlijk is er ook een link met de omstandigheden in het overwinteringsgebied in de Sahelzone, dat medebepalend kan zijn op het navolgende broedseizoen in West-Europa.

© De Rietzanger was dit voorjaar niet te missen (foto: Jan Nijendijk).

Rietzanger (83 terr.)

Een stijging van 29 in 2019 naar 83 in 2024 is bijna ongelooflijk. Voor het gehele gebied werd de zang volop gehoord. Vooral in de rietkraag van het westelijk deel waren ze volop aanwezig. We hoorden er bijna continu meerdere tegelijk op geringe afstand van elkaar. Naar onze mening geeft de verspreiding van territoria (na clustering) op de soortkaart een realistische weergave van de aanwezigheid van vogels in het veld tijdens onze veldbezoeken. De soort heeft het in het gehele land goed gedaan. En de verbetering/uitbreiding van de rietkraag zal hier zeker aan hebben bijgedragen.

Snor (18 terr.) RL

Een stijging van 3 naar 18 territoria van deze Rode Lijst-soort. Bij de vorige inventarisatie werd vermeld dat hij alleen broedt in bredere rietvegetatie. En daarvan is nu veel meer aanwezig dan 5 jaar geleden.

Blauwborst (13 terr.)

Het gaat op landelijk niveau goed met de Blauwborst en dat is hier dan ook goed te merken. De vogel doet het goed in gebieden met riet- en solitaire wilgvegetatie. Voor deze soort zou het gunstig zijn om niet alle rietzones helemaal te ontdoen van wilggroei maar hier en daar een struikje op te laten schieten. Deze worden in de baltstijd vaak als hogere zangpost gebruikt, om van daaruit de bekende parachutevluchten te maken. In het westelijke deel is de wilgenvegetatie nagenoeg geheel verwijderd en toch zien we een zeer forse toename van 2 naar 13 territoria. Geconstateerd werd dat de Blauwborsten intensief gebruik maken van de wilgenstobben die in het gras naast de rietkraag zijn gedeponeerd. Ook werden daar foeragerende juvenielen gezien. Het is dus aan te bevelen deze stobben te laten liggen.

© De Rietgors bezette menig zangpost dit voorjaar (foto: Henri Heussen).

Rietgors (60 terr.)

In 2019 bleek al dat de stand van de Rietgors flink toenam. Dat is niet gestopt. In alle rietkragen werden er wel meerdere zingende exemplaren en paartjes geconstateerd.

Sprinkhaanzanger (9 terr.)

In 2019 kwam deze soort in het geheel niet voor als broedvogel en nu met zelfs 9 territoria. Een vogel die zich moeilijk laat zien maar voor mensen met goede oren wel te vinden. De zeer hoge triller is voor de wat oudere vogelaar vaak niet te horen. Gelukkig liep er iedere keer wel iemand met 'jonge' oren mee. De territoria lagen steeds in de buurt van water en bomen, zoals nabij de Hierdense beek.

Bruine kiekendief (1 terr.)

In het westelijke deel werden al vroeg in het seizoen Bruine kiekendieven gezien. Dat resulteerde in het nestelende paar dat bij iedere telling gezien werd bij het invallen in de

© Vrouw Bruine kiek liet zich regelmatig zien (foto: Kees Kraaijeveld).

rietkraag. In het oostelijke deel werden bij de eerste tellingen ook 1 of 2 exemplaren gezien maar dat heeft niet tot een nest geleid. In voorgaande inventarisaties heeft deze soort hier niet gebroed.

Cetti's zanger (7 terr.)

Net als op vele plekken in Nederland heeft deze soort ook de Veluwemeerkust gevonden. De soort heeft zich explosief uitgebreid in het afgelopen decennium in Nederland. In dit plot zat er in 2019 nog niet één en nu al 7 territoria. Deze zanger blijft in de winter in Nederland. De zachte winters spelen bij de uitbreiding naar verwachting een grote rol. De territoria zijn te vinden in de forse begroeiing bij water. Vooral grote braamstruiken bleken aantrekkelijk als zangpost.

Porseleinhoen (1 terr.) RL

Tijdens de tweede avond/nachttelling werden we verrast door het uitgebreide roepen van deze schaarse soort. Vlak naast het fietspad in het oostelijke deel was het geluid niet te missen. Of het tot broeden heeft geleid is niet bekend. Maar wel een mooie waarneming van deze Rode Lijstsoort.

Bosvogels

In 2016 was de Bloemkampen nog onderdeel van het geïnventariseerde gebied waardoor een aantal territoria van bosvogels werden geregistreerd. Die soorten zie je in 2019 al bijna niet meer in het overzicht. Dat is nu niet veel anders. Bij de monding van de Hierdense beek en de Tochtsloot bevinden zich kleine stukjes bos en konden territoria van enkele soorten worden geregistreerd.

Overige waarnemingen

Naast de aangetroffen broedvogelsoorten werden er ook waarnemingen gedaan van niet-broedvogels. Hierna volgt een korte opsomming van enkele bijzondere soorten uit die categorie. Het betreft hier waarnemingen die tijdens de inventarisatieronden zijn gedaan.

© Een van de Reeën die werden waargenomen (foto: Kees Kraaijeveld).

Lepelaar

Op 20 april vlogen er 5 Lepelaars over het westelijk deel. De dichtstbijzijnde broedkolonie van Lepelaar is bij de Oostvaardersplassen in Flevoland.

Boomvalk

Op 13 juni vloog een Boomvalk over de Hierdense beek. In 2016 kon van deze soort hier nog een territorium worden genoteerd.

Witgat

Tijdens de laatste ochtendrondes in juni werd een Witgat gezien. Medio juni is de doortrekperiode van deze soort, die niet in Nederland broedt.

Zomertaling

Op 30 mei en 1 juni werd in een plasje in het westelijk deel een Zomertaling gezien.

Zwarte ruiter

Op 20 april was er een groep van ongeveer 20 doortrekkende Zwarte ruiters aanwezig in een ondergelopen stuk weiland in de Polder Hoophuizen.

Rotgans

Op 18 april werd een groep Grauwe ganzen vergezeld door een Rotgans. Een bijzondere waarneming van deze verdwaalde kustvogel.

Zoogdieren

Tijdens meerdere ronden werden in totaal 73 hazen en 12 reeën waargenomen.

Deelnemers

Wij danken de volgende leden van de Vogelbeschermingswacht, voor hun actieve deelname aan deze inventarisatie:

Louw den Besten – Dik Bos – Frans Deuring – Wolbert Hermus – Benno van den Hoek – Kees Kraaijeveld – Jan de Pagter – Kees Kooijman – Hidde Nieuwenhuijzen – Peter Keune – Bas Schreuder – André Jansen – Henri Heussen – Steven Hijmissen – Jan Peter Kelder.

Het volledige rapport is inmiddels aangeboden aan Natuurmonumenten en toegezonden aan de deelnemende leden. Het complete rapport is ook online te vinden op onze website, onder het kopje 'inventarisaties'. In het rapport zijn ook de soortkaarten (stippenkaarten) van alle aangetroffen soorten te vinden, net als de volledige soortbeschrijvingen.

Dik Bos

© Gerrit Rekers, Natuurmonumenten.

Het Foster Parents Plan van de Koekoek

© Rini Lamboo.

Ook mensen die beweren niets van vogels af te weten en zeggen 'geen mus van een vink te kunnen onderscheiden' weten feilloos antwoord te geven op de vraag wat een Koekoek roept en wat een pas uit het ei gekropen Koekoek doet met de overige eieren die hij in het nest aantreft. Hoe het parasitair gedrag van de Koekoek precies in zijn werk gaat en waarom de Koekoekseieren zo goed op die van hun pleegouders lijken zullen echter weinigen weten.

Het gedrag van de Koekoek zou naar menselijke maatstaf gemeten onder de categorie 'zware misdrijven' worden ingedeeld. Huisvredebreuk, roof, moord en afpersing zouden de Koekoek ten laste worden gelegd. Kees Stip dichtte eens over de Koekoek:

*De Koekoek roept door bos en beemd,
humane normen zijn hem vreemd,
wie opgevoed is door een Grasmus
blijft altijd achter bij Erasmus.*

Het is echter volstrekt onjuist het gedrag van de Koekoek naar menselijke normen te meten. De natuur heeft haar eigen wetten, waarin menselijke begrippen als goed, wreed e.d. niet passen. In de natuur geldt de 'struggle for life' en broedparasitisme is daar een van de uitdrukkingvormen van.

De Koekoek is overigens niet de enige vogelsoort die broedparasitisme vertoont en ook niet alle soorten Koekoeken maken zich hieraan 'schuldig'. In Amerika vertoont de 'cowbird' - een zangvogel - een zelfde soort gedrag, evenals de wida's en honingwijzers in Afrika. De Zuid-Amerikaanse Zwartkopeend legt alleen zijn eieren in andermans nest; de 'foster parents' (pleegouders) bij ons veelal 'waardvogels' genoemd, behoeven niet de uit het ei gekropen jongen te verzorgen; die redden zich na het uitkomen zelf wel.

Oorsprong

Het 'Foster parents-plan' van de Koekoek zit echter uiterst geraffineerd in elkaar. Het is in de loop van de eeuwen ontstaan en verfijnd. Het voert te ver om hier bij de diverse theorieën over het ontstaan ervan stil te staan. In elk geval kan worden gezegd dat het leggen van eieren in het nest van een soortgenoot of een verwante soort het beginpunt zal zijn geweest. Dit gedrag komt incidenteel ook voor bij rallen en futen. Een dergelijke uitbesteding bespaart heel wat energie: er hoeft geen nest te worden gebouwd en er hoeven geen jongen te worden verzorgd. Deze vorm van procreatie is kennelijk voor enkele soorten, waaronder de Koekoek, voordelig gebleken. Het vrouwtje van de Koekoek kan de aldus uitgespaarde energie investeren in het leggen van de eieren en dat kunnen er dan ook veel worden. Bij de Koekoek loopt dit aantal op tot wel 25 exemplaren per jaar. Helemaal zonder problemen gaat dat leggen overigens niet. Waardvogels hebben verschillende technieken ontwikkeld om te trachten aan deze vorm van een ongewenst kind te ontkomen. Ze proberen de Koekoek, zo mogelijk met behulp van de burens, bij hun nest weg te jagen of weg te lokken. Het goed verbergen en het bouwen van moeilijk toegankelijke nesten behoren eveneens tot hun beschermingstechnieken. Is er toch een Koekoeksei in het nest gelegd dan kunnen zij het nest verlaten of trachten het ei er uit te gooien. Ook zijn nesten gevonden waarin over het Koekoeksei een nieuwe nestbodem werd gebouwd, zodat het Koekoeksei als het ware werd ingemetseld.

Legstrategie

Maar de Koekoek zelf steekt zijn slachtoffers in vindingrijkheid naar de kroon. Het meest voor de hand liggende gedrag, namelijk het bij hun nest wegjagen van de toekomstige pleegouders om het ei vervolgens in het nest te kunnen deponeren, heeft niets subtiels. Wel subtiel zijn andere gedragingen. Allereerst het uitzoeken van de juiste waardvogels. Koekoeken kiezen als waardvogel altijd en alleen de soort waardoor ze zelf zijn grootgebracht. Een Koekoek die door een Heggenmus, Rietzanger of Roodborst is uitgebroed zal haar eieren dus altijd in het nest van respectievelijk een Heggenmus, Rietzanger of Roodborst leggen. Hetzelfde geldt met betrekking tot hun 'habitat': stond de Koekoekswieg in rietland, bos of wei dan zal een waardvogel worden uitgezocht in rietland, bos of wei.

De Koekoek observeert, stil in de lengterichting van een tak gezeten, dus moeilijk zichtbaar, de toekomstige pleegouders. De meeste vogelsoorten leggen hun ei meestal in de ochtenduren. Zo niet de Koekoek; die doet dat juist in de middag, veelal op een moment dat de waardvogels even weg zijn. Vliegensvlug daalt zij af naar het nest, haalt er een ei uit en legt in niet meer dan enkele seconden een ei. Het uit het nest genomen ei wordt verorberd. Dit wegnemen van het ei heeft tot voordeel dat het nest door het gelijkblijvende aantal eieren dezelfde aanblik vertoont als de ouders terug komen, waardoor de kans dat ze iets vreemds ontdekken geringer is.

Daarnaast heeft het opeten van het ei voor de Koekoek nog een ander nut. Het dieet van de Koekoek bestaat grotendeels uit harige rupsen. Het eten van deze eieren levert een goede aanvulling van de hoeveelheid kalk die de Koekoek voor haar eieren nodig heeft. En aangezien, zoals gezegd, de hoeveelheid te leggen eieren niet gering is, is dit geen overbodige luxe. De eischaal van de Koekoek is tamelijk dik waardoor de kans dat het tijdens de vlugge eileg-manoeuvre breekt wordt verminderd. Dit geldt zeker wanneer het ei niet in een open nest op de nestbodem kan worden gelegd, maar zoals bijvoorbeeld bij de Winterkoning door de opening halverwege de zijkant van het bolvormige nest naar binnen moet worden gedropt. Een volgende truc is dat het ei al ongeveer een dag in de eileider van de Koekoek bebroed is, waardoor de voorsprong op het uitkomen wordt vergroot. Koekoeken 'synchroniseren' het leggen van hun eieren met hun waardvogels: Koekoeken met de Roodborst of Heggenmus als waardvogel leggen dus eerder dan die zangvogels als Rietzanger tot waardvogel hebben, die later in het jaar broeden.

Natuurlijke selectie

Hoe komt het nu dat de eieren van de Koekoek qua kleur en tekening zo goed zijn aangepast aan de van de waardvogel? Het antwoord is eigenlijk heel simpel: Koekoeks-eieren die door de waardvogels niet worden geaccepteerd worden niet uitgebroed, bijvoorbeeld doordat de vogels het

© Heeft deze dappere Rietgors de valse bedoelingen van de Koekoek doorzien..? (foto: Bennie van den Brink).

nest verlaten. Alleen eieren die niet als vreemd worden onderkend worden uitgebroed. Door deze vorm van 'natuurlijke selectie' bleven alleen die Koekoeken over die over het genetisch materiaal beschikken dat er voor zorgt dat de kleur en tekening van de eieren overeen komen met de eieren van de specifieke waardvogel. En door zich tot een bepaald soort waardvogel te beperken blijft deze specificiteit bewaard!

Er zijn Koekoekseieren bij circa 125 verschillende soorten aangetroffen. Sommige vogelsoorten zijn populairder als waardvogel dan andere. Er bestaan wat dat betreft regionale verschillen. In ons land en Engeland zijn bijvoorbeeld Graspieper en Kleine karekiet favoriet en wordt zelden op Roodborst of Roodstaart geparasiteerd, terwijl die soorten juist weer in Oost-Europa door de Koekoek worden uitverkoren.

Koekoeksjong

De jonge Koekoek beschikt tussen zijn 8e en 36e levensuur over het instinct in het nest rond te scharrelen tot hij een ei – of een ander jong – op zijn rug tussen zijn vleugelstompjes

heeft gerold en vervolgens over de nestrand naar buiten heeft gekieperd. Hij houdt daarbij niet op voordat hij het rijk alleen heeft. Ook voor deze klus is de Koekoek speciaal uitgerust: op zijn rug heeft hij een speciaal holletje dat bestemd is om het ei in te rollen en naar de nestrand te vervoeren. Vervolgens weet het jong door zijn voortdurend luidruchtig gebedel zijn pleegouders aan te zetten voedsel voor hem te zoeken. Ook de fel roodgekleurde binnenkant van zijn bek werkt als 'super-stimulus' die overigens niet alleen zijn pleegouders niet kunnen weerstaan. Het komt namelijk ook voor dat andere zangvogels die toevallig passeren met voer in de bek voor hun eigen kroost afbuigen om dat in de muil van het schreeuwende Koekoeksjong te stoppen. Het jong groeit verbazend snel en is binnen korte tijd zijn pleegouders boven het hoofd gegroeid. Het is een merkwaardig gezicht zo'n grote schreeuwlelijk gade te slaan terwijl zijn pleegouders zich afbeulen om zijn honger te stillen. Maar, zoals gezegd, humane normen zouden niet worden aangelegd.

Just Walter

Vogeltrip naar het Havelland

De natuurgebieden in de voormalige DDR zijn een geliefd reisdoel van natuurminnaars. Vooral vogelaars kunnen er hun hart ophalen. Oost-Duitsland kende al veel natuurgebieden – veelal in combinatie met jacht – en na de eenwording zijn er diverse NSG's (Naturschutzgebiete) zonder veel procedures van inspraak en bezwaren aan toegevoegd door de overheid. Het Oostze-eiland Rügen, het gebied oostelijk van de Müritzsee, het Vorpommerense Boddenlandschap en de stroomgebieden van Elbe en Oder plus de kleinere rivieren waren de afgelopen decennia een veelvuldig bezocht excursiedoel van KNNV-afdelingen en vogelclubs.

De genoemde natuurgebieden vinden we in het noordoosten van Duitsland en die streek was altijd al dunbevolkt met een centraal geleide economie van landbouw, visserij en scheepsbouw. Na de eenwording pompte Helmut Kohl zo'n 1000 miljard D-Mark in de nieuwe Bundesländer, maar een economische sprong voorwaarts heeft dit het Oost-

Groningen van Duitsland niet gebracht. Wrang voor de bevolking, maar het uitblijven van economische ontwikkeling – en dus werkgelegenheid – heeft wel als effect dat de natuurgebieden relatief onbedreigd blijven. Er wordt niet geknabbeld aan het “Groene Hart” zagezegd.

In 2005 bezocht ik met de vogelwerkgroep van de KNNV Epe-Heerde het Havelland, gesitueerd in de deelstaat Brandenburg met als bestuurlijk centrum de stad Rathenow. Een streek met diverse natuurgebieden op zo'n 90 km westelijk van Berlijn. De rivier de Havel ontspringt in de Mecklenburgische Seenplatte, zo'n 18 km NO van de Müritzsee en legt een wonderlijke route af door een groot aantal meertjes, splitst zich op, om uiteindelijk met twee mondingen bij Havelberg in de Elbe te stromen. De keuze voor deze streek was toentertijd vooral ingegeven door de aanwezigheid van Grote trappen. Weliswaar vogels uit een fokprogramma, maar dat deed aan het beeld van baltsende mannetjes in uitgestrekte blauwgraslanden niets af. Het was een fijne 6-daagse trip met expertise op divers vlak. Een jaar later besloot ik samen met echtgenote het gebied nogmaals te bezoeken.

Na 18 jaar waren we er begin mei 2024 met vier vogelaars opnieuw. We zaten zelfs in hetzelfde vakantiehuisje als in 2005 en de verhuurster was nog steeds dezelfde aardige Liane. Het huisje vinden we in Lochow, een enclave van zomerhuisjes aan het eind van de wereld. De scanauto van Google Maps is er niet geweest.

Op 5 mei vertrekken we uit Harderwijk met regen, maar allengs klaart het op en eenmaal in Duitsland is het stralend weer. Bij Magdeburg verlaten we de snelweg en rijden noordwaarts om iets later van de doorgaande route af te buigen voor een lunchstop in het dorpje Kehnert an der Elbe. Eens zien of ik nu m'n bril terugvind die ik hier in 2006 verloor. Een Plattenweg voert hier de uiterwaarden in tot aan een moerasbosje bij een plas. Van vorige trips herinner ik me deze idyllische plek, vrij van verkeersgeluiden. Ik noteer 4 Nachtegalen, Zwartkop, Grasmus, Ringmus, Braamsluiper, Groene specht en Raaf. We vervolgen de route door diverse dorpjes aan de linkeroever van de Elbe en steken deze over bij Tangermünde. Na een tijdje arriveren we in Ferchesar, een aangenaam ogend dorp gelegen op een hoogte aan de Hohennauener-Ferchesarer See. Vanaf hier voert een bosweg naar ons reisdoel Lochow. Het gehucht ligt centraal in het zogenaamde Sternenpark Westhavelland, een officieel internationaal predicaat als Dark Sky Reserve, zoals we hier het Lauwersmeergebied en de Boschplaat op

© Visarend: niet te missen soort in waterrijke gebieden in de vml. DDR.

Terschelling hebben. Elke avond lopen we een eind van de behuizing af om te genieten van een kraakheldere sterrenhemel en de zichtbare band van de Melkweg. De verhuurster vertelt ons dat het voorjaar tot dan toe erg droog was. De bloei van koolzaad, meidoorn en acacia schatte ze vier weken vroeger dan normaal. En het feit dat de muggen nu al actief waren. Rond ons zomerhuis en tijdens een avondwandeling langs het nabijgelegen kanaal noteren we Bonte vliegenvanger – daar worden we ook 's morgens mee wakker –, Wielewaal, Kraanvogel, Boom- en Veldleeuwerik, Watersnip, Geelgors, Zwarte roodstaart, Zeearend en Grote zilverreiger.

De volgende morgen zetten we koers naar de Gülper See, een fors meer van 660 Ha groot. Het meer vormt het centrum van een beschermd natuurgebied met een omvang van 970 Ha en is al in 1967 uitgeroepen tot Naturschutzgebiet (NSG) Gülper See.

De overkapping van een tankstation op weg er naar toe zit vol met huiszwaluwnesten en het is een vrolijk gekwetter. Van de drukte bij de pompen trekken ze zich niets aan. Langs de weg van Seeblick naar het gehucht Parey vinden we een uitgestrekt moerasgebied, vergelijk het met het Harderbroek. Er staan twee uitkijkhutten met uitzicht op ondiepe plassen. We zien twee nesten met een broedende Roodhalsfuut. Naast ons aan de oever knaagt een beverrat aan rietstengels en laat zich zonder angst fotograferen.

© De Grosser Graben.

In de verte vliegt een groep van 40 Kraanvogels voorbij en een Visarend jaagt boven de plas. Verder noteren we Ringmus, Matkop, Nijlgans en 1 Tafeleend. Voorbij Parey wandelen we naar een uitkijkhut, bekend als de hut bij Grosser Graben. Het gebied staat plasdras en het laatste traject naar de hut loop je over een plankier. Rondom ons heen is het druk met allerlei vogelsoorten. In het meest natte deel tellen we naast allerlei eendensoorten tientallen Grote zilverreigers, een Zwarte ooievaar, een Visarend duikt in het kanaal en we noteren een handvol Zwarte en Rode wouwen. In de kap van de hut broedt een kolonie Boerenzwaluwen.

© De beverrat laat zich van zeer nabij, maar ongestoord, bekijken.

In Gülpe gaan we te voet over een zandpad door de schrale graslanden dat na enkele kilometers langs de westoever van het meer voert. Het is een prachtige dag en de lucht is vol van vogelgeluiden. Al snel hebben we een adulte Zeearend in de kijker en ook een tweede exemplaar komt traag voorbij. Alsof dat nog niet genoeg is passeren ook nog twee juveniele vogels. Bij een sluis volgen we een graspad langs rietland om uiteindelijk bij een stroompje genaamd de Rhin uit te komen. In de vegetatie zitten tientallen weidebeekjuffers.

De weg van Gülpe naar Prietzen voert langs de zuidzijde van het meer. Ook hier weer een vogelhut en we zien zo'n 50 Zwarte sterns jagend boven het water. Langs het pad naar de hut zien we Grauwe vliegenvanger en Kuifmezen. Ik herinnerde me van de vorige trips de Ortolanen in de oude eiken langs de doorgaande weg en ook nu werden we niet teleurgesteld. We telden 3 exemplaren, in het dichte bladerdek gevonden door hun weemoedige zang.

Terugrijdend naar ons onderkomen horen en zien we in het dorpje Semlin 2 Europese kanaries en in de rietkraag van de Ferchesarer See gilt een Waterral. In het ijle loofbos bij Lochow roept de enige Fluitier die we tijdens deze trip noteren, maar gezien de biotoop moeten er vast meer hebben gezeten.

De Grote trap was in vroeger tijden een bewoner van Oost-Europese open steppengebieden. Vermoedelijk al sinds de middeleeuwen is het broedareaal uitgebreid tot het oosten van Duitsland. In de jaren '30 van de vorige eeuw leefden in de deelstaten Brandenburg, Mecklenburg, Sachsen-Anhalt en Sachsen rond de 4000 Grote trappen, een aantal dat we ons nauwelijks kunnen voorstellen. Tijdens WO2 halveerde het bestand en in de tweede helft van de vorige eeuw verdwenen de meeste kolonies. In 1998 werden nog slechts 55 exemplaren geteld. Het uitsterven van de Duitse trappenpopulatie is terug te voeren op hetzelfde treurige verhaal als met onze weidevogels: intensivering en soortenarme graslanden met drie snedes per groeiseizoen, toenemend gebruik van pesticiden met als gevolg nauwelijks nog insecten voor de kuikens, verbouw van mais en het gestadig verdwijnen van braakliggend land.

Al in 1973 was de Duitse Vogelbescherming begonnen met het geconditioneerd uitbroeden van eieren die anders door maaierwerkzaamheden verloren waren gegaan. In 1979 kreeg het project van broeden en uitzetten van kuikens concrete vorm bij de oprichting van het natuurbeschermingsstation bij het dorpje Buckow. Van meet af aan werd de samenwerking met de lokale boeren gezocht, vergelijk het met de bescherming van Grauwe kiekendieven in Groningen. Bij het fokstation te velde hebben de uitgebroede kuikens een afgerasterd terrein van 30 ha ter beschikking voor de opgroei, waarna ze worden uitgezet in het aangrenzende beschermde gebied van ruim 5000 ha, zeg maar ruim tweemaal de polder Oosterwolde, met een soortenrijke vegetatie van grassen en kruiden en biologisch geteelde gewassen.

Er leven momenteel 302 Grote trappen in Duitsland (stand maart 2024), waarvan 124 individuen in het Havelland Luch - het gebied dat wij bezochten -, 46 in de landschapswelden van Belzig en 119 individuen in de Fiener Bruch. In Zerbster Land, waar de afgelopen twee jaar jonge vogels in het wild zijn vrijgelaten als onderdeel van het herintroductieproject, zijn 13 Grote trappen waargenomen. Deze drie natuurgebieden liggen zuidelijk van het Havelland Luch.

© De extensieve graslanden zijn gunstig voor soorten als Gele kwikstaart.

Wij zijn deze zonnige dag op weg naar het eerder genoemde Buckow. Aan de noordkant van het trappengebied biedt een forse hoge uitkijkhut de mogelijkheid de Grote trappen waar te nemen. De hut biedt een weids panorama over het uitgestrekte landschap, maar de vogels laten zich nog niet zo makkelijk zien. De verhuurster van het vakantiehuisje had al gemeld dat de balts dit voorjaar vroeg was geweest wat betekende dat er nu op de 8e mei nauwelijks nog activiteit in het veld was. Een witte vlek in de verte bleek door de telescoop zoals verwacht een pronkende haan te zijn. Als een opgeklopte donsdeken schreed de vogel door het grasland.

Later die morgen zijn we in de hut bij het gehucht Garlitz, aan de zuidzijde van het gebied. In totaal noteren we 7 hanen en 2 hennen. Op het pad bij deze hut fotografeerde ik bij ons bezoek in 2006 een haan op redelijke fotoafstand. Qua vogelsoorten was het deze morgen karig, tweemaal kwam een mannetje Bruine kiek voorbij en op een akker stond een groep van 60 Kraanvogels. Een paartje solitaire Kranen was er met een al groot jong.

De terugreis is op Hemelvaartsdag. We zijn nog geen kilometer van het vakantiehuisje verwijderd wanneer zo'n 100 meter voor de auto een volwassen wolf het bospad oversteeft. Nog niet zo lang geleden zou dat een unieke waarneming zijn geweest, maar nu elke trimmer of mountainbiker er in Hulshorst of Ermelo al zo ongeveer over gestruikeld is, nauwelijks nog het vermelden waard. Voor ons viertal was het echter een mooie afsluiter van een vijfdaagse trip naar het Havelland.

Roel Pannekoek

© Deze parmantige haan Grote trap werd in 2006 vastgelegd.

(foto's van de auteur)

Info:

- * <https://www.sternenpark-havelland.de/>
- * <https://www.grosstrappe.org/>
- * <https://epe-heerde.knnv.nl/wp-content/uploads/sites/8/2020/10/2005-Verslag-vogelreis-Havelland.pdf>
- * Vögel beobachten in Ostdeutschland - Christian Wagner (Autor), Christoph Moning (Autor)

Broedvogelmonitoring Bijzondere Soorten

De Noord-Veluwe kent een aantal zogenaamde Vogelrichtlijngebieden. Voorbeelden zijn de Veluwerandmeren en de Veluwe. De provincie heeft per Vogelrichtlijngebied een aantal zogenaamde vogelrichtlijnsoorten aangewezen waar het beheer van een gebied op gericht dient te zijn. Ter ondersteuning van het beleid heeft de Provincie Gelderland een herstelprogramma opgesteld voor de Veluwe. Per soort is een zogenaamde topografische kanskaart opgesteld. Zo zijn de bossen op de Noordwest Veluwe in potentie geschikt voor vestiging van de Wespandief. De adviezen gaan over recreatiedruk, maar ook over het kapbeleid. Om te bepalen hoe succesvol het soortenherstel is, is het van belang dat er regelmatig wordt geïnventariseerd. Voor beheerders van natuurgebieden is het belangrijk dat ten minste eenmaal per 6 jaar een zogenaamde kwaliteitstoets wordt uitgevoerd om aanspraak te maken op de zogenaamde SNL-subsidie (Subsidiestelsel Natuur en Landschap).

De landelijke vereniging voor vogelonderzoek, Sovon, werkt volgens gestandaardiseerde telmethodes zoals in het Broedvogel Monitoring Project (BMP). Verspreid door het hele land gaan ieder voorjaar ruim 2.000 vrijwilligers op pad om de broedvogels in hun 'eigen' gebied in kaart te brengen. Als je de gegevens invoert in de speciale app komen deze terecht in de landelijke database. De BMP-methode is de standaard bij professionele karteringen van grote gebieden in opdracht van provincies en terreinbeheerders en bij provinciale broedvogelmeetnetten. De gegevens van het Broedvogel Monitoring Project leveren betrouwbare trends op van meer dan 190 Nederlandse broedvogels. Van veel soorten zijn ook trends per provincie en per Natura 2000-gebied beschikbaar. Deze informatie wordt gebruikt voor natuurbeleid en -beheer en voor beschermingsdoelen. Ieder jaar brengt Sovon het rapport Broedvogels in Nederland uit waarin alle gegevens van dit project zijn samengevat.

Aan de hand van teksten per soort, figuren en tabellen vind je snel de achtergrondinformatie die je zoekt. Vrijwilligers die tellingen doen, krijgen het broedvogelrapport jaarlijks toegestuurd.

De Ermelosche heide ligt binnen het vogelrichtlijngebied Veluwe en kent een rijke flora en fauna. Dat is terug te vinden op de kaartjes van het eerder genoemde soortenherstelprogramma. Zo kun je in het gebied volop soorten vinden die belangrijk zijn voor de doelstellingen van Natura2000: Veld- en Boomleeuwerik, Roodborsttapuit en Nachtzwaluw. Daarnaast zouden er kansen zijn voor broedende Tapuit, Duinpieper en Draaihals. De telmethode bestaat uit het uitkammen van een toegewezen gebied waarbij je van iedere waarneming vastlegt wat het broed-indicerende-gedrag is. Zoeken naar een nest met eieren is ongewenst en zou ook veel te veel tijd kosten. Meestal is dat zang of een baltsend paar. Vogelzang is voor velen van ons een stuk lastiger dan determineren op zicht. Nu had ik het geluk dat in het open terrein een zingende vogel vaak ook goed zichtbaar is. En de Merlin app heeft voor mij zijn dienst wel bewezen. Nu is er ook kritiek op het gebruik van apps, maar net zo als een route planner moet je altijd wel je verstand blijven gebruiken. Vraag jezelf altijd af of een soort op deze locatie, in deze tijd van het jaar wel logisch is. De telling doe je zesmaal in het broedseizoen telkens om de 2 weken. Je begint eind maart en gaat door tot begin juni. Daarnaast is er ook eenmaal een nachttelling, waarvoor van de beheerder toestemming nodig is.

De Nachtzwaluw heeft met een zwaluw alleen maar gemeen dat deze vliegend insecten vangt en dat is het wel zo'n beetje. Met wat geduld komen ze soms heel dichtbij om je heen vliegen met hun kenmerkende hoog opgeheven vleugels. Dat is iedere keer een heel speciale ervaring. Het doen van zeldzame waarnemingen is niet het primaire doel,

het gaat in eerste instantie om het creëren van data voor trends. Die laag overvliegende Grauwe kiekendief (of was het toch een Blauwe?) in het voorjaar is leuk meegenomen en kun je natuurlijk altijd nog invoeren via *Waarneming.nl*. Voor veel vogels geldt dat ze het meeste zingen rondom de zonsopkomst. En op de Ermelosche heide is dat altijd een prachtige belevenis. Vooral als het een beetje mistig is komt de bijzondere schoonheid van de oude eikenbomen die de heide sieren tot uiting. Boomleeuweriken en Koekoek zijn vroeg wakker. Maar Veldleeuweriken mogen graag uitslapen en die wachten vaak tot de zon over de heide struiken schijnt.

Onlangs ben ik als teller en vertegenwoordiger van de Vogelbeschermingswacht uitgenodigd om mee te komen denken over het verleggen van de ATB-route in het gebied. Samen met een vertegenwoordiger van Ravon konden we aan de hand van onze tellingen uitleggen waarom enkele stukken van de route wel erg ongelukkig waren gekozen en zijn we samen met de landelijke en regionale wielerverenigingen én de gemeente Ermelo tot consensus gekomen over een route die minder schadelijk is.

Naar mijn bescheiden mening ligt er een taak voor de regionale vogelbeschermingswachten om actief deel te nemen aan het inventariseren van de vogelstand in onze eigen achtertuin, temeer ook omdat het helpt bij de maatschappelijke inbedding van het beschermingswerk, wat geen overbodige luxe is in tijden van polarisatie.

Er zijn nog te inventariseren gebieden vacant in de regio (zie *www.sovon.nl*) en als je eens een keer mee wilt op de Ermelosche heide kun je mij een mailtje sturen, dan kun je kijken of dit iets voor je is.

Kees Janszen (Kees.janszen@live.nl)

Golfbeweging

Soms vliegt het me aan. Het ene slechte nieuwsbericht na het andere. Ik wil mijn ogen ervoor dicht doen en mijn oren ervoor sluiten.

Maar dan wordt mijn blik getrokken naar... Ja, wat eigenlijk?! Zag ik iets bewegen? Of is het alleen het water dat over de rotsen van de golfbreker klotst, hier op het strand van Texel? Nee, daar zag ik weer wat. Of zie ik ze vliegen? Ja, zie je wel. Het zijn... oh ik ben 'm weer kwijt. Een golf spat uiteen. De lucht is grijs, de rotsen nat en de wind onstuimig. Het zand wordt opgetild en schuurt langs mijn gezicht. Ik loop dichterbij de vloedlijn, draai met mijn rug naar de wind en knijp mijn ogen een beetje dicht. Hier stuift het zand minder, omdat het nog nat is. En dan zie ik 'm weer. Hoe langer ik kijk, hoe meer ik er ontdek. Donkere snavel. Witte buik. Bruinzwart bovenkleed. Oranje pootjes. Ja! Prachtig. Steenlopers. En weg. Een golf spoelt erover heen. Of nee, voordat ik het zag, was de vogel al naar een volgende steen gesprongen.

Hij pikt op de steen, draait even om, springt weer weg voor de volgende golf, en pikt nog een keer. De zee komt de golven met enige regelmaat brengen. De ene golf is hoger dan de andere.

En de Steenlopers zoeken op en tussen de rotsen naar iets eetbaars. Ik zie er één, twee, drie, vier... acht of had ik die al gehad. Ik ben de tel alweer kwijt. Ik heb een Steenloper scherp in de zoeker van mijn camera. Een golf slaat eroverheen. Ik schrik ervan. Ik zoek de Steenloper op en zie dat ie alweer verder is gegaan met waar hij mee bezig was. Ik vergeet af te drukken en besef dat vogels kijken therapeutisch werkt. Even vergat ik alle sores in de wereld. Even was het alleen de bewegende zee, de vogels en de wind als een steuntje in de rug. De golven blijven komen en de Steenlopers gaan gewoon door met waar ze mee bezig zijn. Zo eenvoudig is het dus.

Anne-Marie Klaassen

Waarnemingen

Ooit hoorde ik een vogelaar beweren dat de motivatie om te vogelen zeer waarschijnlijk is terug te voeren op de oerdrang van de mens om te jagen en te verzamelen. Interessante theorie, die denk ik niet alleen op de zogenaamde 'soortenjagers', die lid zijn van Dutch Birding, te plakken is. Ik denk dat heel veel vogelaars - zelfs beperkt tot alleen het noteren van soorten in hun eigen tuin of parkje - zich diep van binnen hierin herkennen.

Vogelaars zijn onder te verdelen in verschillende typen. De overeenkomst is in ieder geval de liefde voor vogels, maar vaak ook het bijhouden van lijstjes. En die zijn er in vele vormen. Zo worden er lijsten bijgehouden per gebied, regio, provincie, land en werelddeel. Maar ook op kleinere schaal van soorten per tuin, per vogeldag, per weekend of excursie en kun je zelfs het uitvoeren van een telling of inventarisatie scharen onder de drang om te verzamelen en vast te leggen. Wat een soortenjager nu feitelijk is en wat hem of haar beweegt is heel mooi beschreven in het boek 'De soortenjager' van Remco Daalder. Dit vermakelijke boek heb ik afgelopen zomer met veel genoegen gelezen. Het houdt zowel de lezer als de schrijver (die nastreeft 1000 soorten te gaan zien) een spiegel voor en doet je nadenken als vogelaar in welke categorie je jezelf kunt scharen. Best wel typisch Nederlands, het onderverdelen in hokjes, maar met de nodige humor en zelfrelativering levert het vermakelijk leesvoer op.

Het overgrote deel van de vogelaars beschrijft zichzelf meestal niet als een soortenjager, maar houdt wel één of meerdere soortlijsten bij en vindt het daarom leuk om af en toe eens een nieuwe soort te kunnen zien. Doorgaans is er niet de drive (of soms juist principieel bezwaar) om bij een zeldzame soort alles uit handen te laten vallen en direct er op af te gaan. En ook niet om daar heel veel autokilometers voor af te moeten leggen. Liever rijden ze de meute die een zeldzame soort soms kan aantrekken en wachten ze eerst maar eens af of de soort langer ter plaatse blijft om bij een gunstige gelegenheid 'mogelijk eens een kijkje te gaan nemen'. Het liefst een beetje in de buurt en anders te combineren met een leuke dag vogelen in bijvoorbeeld Zeeland of op Texel. Onder die categorie schaar ik mijzelf ook het liefst. Meestal groeit een Nederlandse lijst dan slechts met enkele soorten per jaar, maar het blijft wel te behappen en leuk (ook voor je omgeving...).

De echte soortenjager of twitcher is vaak degene die, volgens een ranglijst van Dutch Birding, meer dan 450 vogelsoorten heeft gezien. Officieel zijn dat er nu 194 in Nederland. Zij zijn dagelijks op hun hoede voor een inkomende melding van een zeer zeldzame en mogelijk nieuwe soort. De mannen, want dat zijn het over het algemeen, die elkaar in de bovenste regionen naar de kroon steken gaan dan ook zelden in de spannende tijd van het jaar op vakantie, want dan kun je zomaar één of meerdere soorten missen.

De absolute koploper der soortenjagers is op dit moment de 67 jarige Gerard Steinhaus. Hij bereikte dit najaar een mijlpaal door op 5 oktober j.l. als eerste vogelaar de 500 vogelsoorten in Nederland te bereiken. Hij deed dat (niet verrassend, als je al zoveel gezien hebt) met een nieuwe soort voor Nederland: de Roetvliegenvanger, die op die dag in de duinbossen bij Wassenaar was gevonden. 500 Soorten, op een totaalijst van 541 soorten die sinds het jaar 1800 ooit in Nederland zijn vastgesteld. Dan heb je al heel wat uithoeken van Nederland gezien. Op mondiaal niveau spant onze landgenoot Arjan Dwarshuis natuurlijk de kroon met zijn bijna 7000 waargenomen soorten in één jaar, om van zijn ecologische voetprint maar te zwijgen. Wat een hobby....

Veel vogelaars houden hun waarnemingen en lijsten bij via de invoer van *Waarneming.nl*. Nederland was tot voor kort een uitzondering bij het geven van soortstatus aan een handvol vogelsoorten die internationaal gezien als ondersoorten worden gezien. De bekendste voorbeelden daarvan zijn de Rouwkwikstaart (elders ondersoort van Witte) en de Engelse, Noordse en Balkankwikstaart (elders allemaal vallend onder Gele, de Flava-soortgroep). Dit najaar is *Waarneming.nl* overgestapt op de internationaal meest gebruikte (maar dus minder progressieve) 'IOC World Bird Names list'. Deze lijst schaaft (naast genoemde kwikstaarten) de Witbuikrotgans en Zwarte rotgans gewoon onder

Rotgans, ziet de Siberische tjiftjaf als ondersoort van Tjiftjaf en maakt een einde aan het onderscheid (en daarmee jarenlange discussies) tussen Grote-, Kleine- en Witstuitbarmsijs. Een beetje vogelaar kon dit najaar dus zomaar 8 of 9 soorten van zijn/haar lijst wegstrepen in plaats van nieuwe soorten bijschrijven. Het kan verkeren...

Alle niet gepubliceerde waarnemingen zijn weer opgenomen in het waarnemingenarchief. Actuele waarnemingen kunnen digitaal worden doorgegeven via de invoer op onze website www.vbwnoordveluwe.nl/waarnemingen. Gebruikers van Waarneming.nl kunnen hun waarnemingen invoeren via vbwnoordveluwe.waarneming.nl. De ingevoerde waarnemingen worden meegenomen in de selectie voor Anser.

Waarnemers:

ABT = Arnold Berghorst	GJP = Geert Jan Prins
AH = Adrie Hottinga	JE = Jaap Eerdmans
AJN = André Jansen	JK = Jan Kuijper
BB = Bennie van den Brink	JN = Jan Nijendijk
BH = Benno van den Hoek	LDB = Louw den Besten
BMS = Benjamin Muis	MBF = Mark Beekhof
CS = Chris Spijkerboer	MJ = Martin Jansen
DBS = Dik Bos	MK = Maarten Kaales
DD = Dick Dooijewaard	PK = Paul Klaassen
DM = Dimitri Mulder	PKE = Peter Keune
EBN = Edwin Beijeman	SH = Steven Hijmissen
Exc. = Excursie (div. leden)	WHM = Wolbert Hermus

[Afkortingen: ex.=exemplaar / M=man / V=vrouw / ad.=adult / juv.=juveniel / 1e kj=1e kalenderjaar / vl.=vliegend / opvl.=opvliegend / jag.=jagend / foer.=foeragerend / roep.=roepend / ringv.=ringvangst / zing.=zingend]

Alle waarnemingen blijven voor verantwoording van de waarnemers.

Roodhalsfuut

30.03.24	1 ex.	Zeedijk, Nijkerkernauw	PKE
01.04.24	1 ex.	Zeedijk, Nijkerkernauw	PKE

Woudaap

25.06.24	1 ex., ad.M	Delta Schuitenbeek (oost)	SH
13.07.24	1 ex., ad.	Delta Schuitenbeek (oost)	DD
29.08.24	1 ex., juv.	Delta Schuitenbeek (oost)	PKE

Kwak

29.07.24	1 ex., ad.	Reevediep, Kampen	WHM
----------	------------	-------------------	-----

Koereiger (> 3 ex.)

20.06.24	4 ex.	Oostvaardersplassen	JE
04.07.24	6 ex.	Trekweg, Lelystad	JE
20.07.24	4 ex.	Kleine Praambult, OVP	JE
13.09.24	8 ex.	Oostvaardersplassen	PK

© Duellerende Kleine zilvers bij de Flevocentrale (foto: Jaap Eerdmans).

Kleine zilverreiger (> 15 ex.)

28.07.24	45 ex.	Oostvaardersdijk, OVP	JE
07.08.24	20 ex.	Oostvaardersdijk, OVP	PKE

Grote zilverreiger (≥ 50 ex.)

30.06.24	56 ex.	IJsseldijk, Veessen	AH
08.07.24	54 ex.	IJsseldijk, Veessen	AH
09.07.24	55 ex.	IJsseldijk, Veessen	AH
10.07.24	64 ex.	IJsseldijk, Veessen	AH
28.07.24	271 ex.	Oostvaardersdijk, OVP	JE
30.08.24	50 ex.	vml. Ludg.kerk, Veluwemeer	AJN

Zwarte ooievaar

15.08.24	1 ex., 1e kj	Praamweg, OVP	JE
----------	--------------	---------------	----

Flamingo

22.06.24	40 ex.	Veluwemeer, Elburg	LDB
26.06.24	1 ex.	vml. Ludg.kerk, Veluwemeer	PKE
16.07.24	40 ex.	vml. Ludg.kerk, Veluwemeer	AJN

Sneeuwgans

10.07.24	1 ex.	IJssel t.h.v. Terwolde	PKE
----------	-------	------------------------	-----

Casarca (≥ 20 ex.)

16.06.24	25 ex., foer. omg.	Spijkerweg, Nunspeet	AJN
06-07.24	20-66 ex.	IJsseldijk, Veessen	AH
07.08.24	65 ex.	Kleine Praambult, OVP	PKE

© Foeragerende Casarca's langs het Spijkerwegje (foto: André Jansen).

Witoogeend

20.08.24	1 ex., M	Het Bovenwater, Lelystad	JE
09.09.24	1 ex., M	Delta Schuitenbeek (oost)	PKE
12.09.24	2 ex.	Delta Schuitenbeek (oost)	DBS
13.09.24	1 ex.	Wolderwijd, Harderbroek	PKE
22.09.24	1 ex.	Delta Schuitenbeek (oost)	SH

Kleine topper

28.07.24	1 ex., M	eclips Blocq van Kuffeler, Almere	PKE
07.08.24	1 ex., M	eclips Blocq van Kuffeler, Almere	PKE

Zwarte wouw

21.08.24	1 ex., vl.	Abberteiland, Dro.meer	DBS
----------	------------	------------------------	-----

Rode wouw

02.06.24	1 ex.	Horsterwold, Zeewolde	DBS
18.06.24	1 ex., foer.	Wapenveldsche Broek	AH
02.08.24	2 ex.	Wisselsche Veen, Epe	MBF
06.09.24	1 ex., vl.	Veluwemeerkust, Hierden	MK
18.09.24	1 ex., foer.	Dasselaar, Ermelo	SH

Zeearend (> 3 ex.)

28.07.24	12 ex.	Oostvaardersdijk, OVP	JE
----------	--------	-----------------------	----

Roodpootvalk

05.09.24	1 ex., vl.	Arendbuizerdveld, OVP	DM
06.09.24	2 ex., vl.	Veluwemeerkust, Hierden	MK

Smelleken

30.08.24	1 ex., vl.	Veluwemeerkust, Hierden	MK
28+29.09.24	1 ex., vl.	Veluwemeerkust, Hierden	MK

Kwartel (> 1 ex.)

02.06.24	2 ex., roep.	De Dellen, Heerde	ABT
24.06.24	2 ex., roep.	Broekdijk, Hoge Enk	GJP
11.07.24	2 ex., roep.	Broekdijk, Hoge Enk	JK

Kwartelkoning

21.06.24	2 ex., roep.	Broekdijk, Hoge Enk	CS,EBN
23.06.24	1 ex., roep.	Broekdijk, Hoge Enk	AJN,CS
27.06.24	1 ex., roep.	Broekdijk, Hoge Enk	BH

Porseleinhoen

21.06.24	1 ex.	Polder Hoophuizen, Hulsh.	DBS
28.06.24	1 ex., roep.	Welsumerwaard, Veessen	AH
28.06.24	1 ex., roep.	Landschapzone Veessen	AH
07.09.24	1 ex.	Reevediep, Kampen	Exc.

Kraanvogel

05.06.24	2 ex.	Wisselsche Veen, Epe	JN
31.08.24	2 ex.	De Bieze, Uddel	WHM
24.09.24	2 ex., roep. omg.	Uddel	WHM

Steltkluut (> 3 ex.)

20.06.24	5 ex.	Oostvaardersplassen	JE
20.07.24	17 ex., 12 ad.+5 juv.	Kleine Praamb., OVP	JE

28.07.24	5 ex.	Oostvaardersdijk, OVP	JE
----------	-------	-----------------------	----

Zilverplevier

19.09.24	1 ex.	Oostvaardersdijk, OVP	JE
----------	-------	-----------------------	----

Steenloper

01.09.24	3 ex.	Kleine Praambult, OVP	JE
08.09.24	1 ex.	Oostvaardersdijk, OVP	JE

Drieteenstrandloper

10.09.24	4 ex.	Harderbroek, Flevoland	PKE
----------	-------	------------------------	-----

Kanoet

28.07.24	1 ex.	Oostvaardersdijk, OVP	JE
05+10.09.24	1 ex.	Harderbroek, Flevoland	PKE

Krombekstrandloper

06.08.24	2 ex.	Harderbroek, Flevoland	PKE
19.09.24	1 ex.	Oostvaardersdijk, OVP	JE

Gestreepte strandloper

02.09.24	1 ex., foer.	Kleine Woldweg, POW	CS
----------	--------------	---------------------	----

© Gestreepte strandloper bij de Kleine Woldweg (foto: Chris Spijkerboer).

Geelpootmeeuw

09.08.24	1 ex., ad.	Harderbroek, Flevoland	PKE
----------	------------	------------------------	-----

Dwergstern

29.07.24	2 ex.	Marker Wadden, Flevoland	ABT
----------	-------	--------------------------	-----

Witvleugelstern

01.09.24	1 ex., ad.	Het Bovenwater, Lelystad	JE
08.09.24	1 ex., 1e kj	Het Bovenwater, Lelystad	JE

Draaihals

03.06.24	1 ex., zing.	Leuvenhorst, Nunspeet	WHM
----------	--------------	-----------------------	-----

Cetti's zanger (> 6 ex.)

26.06.24	9 ex., ringv.	Korte Waarden, Elburg	BH+BMS
03.08.24	7 ex., ringv.	Korte Waarden, Elburg	BB+BMS
18.09.24	9 ex., ringv.	Korte Waarden, Elburg	BB+BMS
21.09.24	9 ex., ringv.	Korte Waarden, Elburg	BB

© De 2e Sperwergrasmus ooit voor ringplek Elburg (foto: Benjamin Muis).

Sperwergrasmus

21.09.24 1 ex., ringv. Korte Waarden, Elburg BB+BMS

Grote karekiet

02.06.24 3 ex., zing. Veluwemeer, Nunspeet MJ

10.08.24 2 ex., ringv. Korte Waarden, Elburg BB

Grauwe klauwier (> 3 ex.)

24.07.24 5 ex., juv. omg. Vierhouten MBF

29.07.24 8 ex., ad. + juv. Oldebroeksche Heide MBF

04.08.24 6 ex. Noorderheide, Elspeet WHM

04.08.24 4 ex., juv. Noorderheide, Elspeet WHM

Benno van den Hoek

Het einde van de Reuzenalk was het begin van de vogelbescherming

De Reuzenalk stierf uit door menselijk handelen. Toen de vogelliefhebber Alfred Newton dat ontdekte, leidde dat tot de geboorte van de vogelbescherming.

Jelle Reumer in Trouw - 9 oktober 2024

De Franse natuurvorser Georges Cuvier kwam aan het eind van de 18e eeuw tot de baanbrekende conclusie dat soorten kunnen uitsterven. Hij kon dat doen door fossielen van mammoeten en Amerikaanse mastodonten te vergelijken met Indische en Afrikaanse olifantenschedels uit de collectie van stadhouder Willem V, die door het Franse leger in 1795 in Nederland waren buitgemaakt.

Uitsterven bleek een natuurlijk proces te zijn dat er nu eenmaal bij hoort, zoals de dood bij het leven hoort. Zo zijn onder andere de op pissebedden lijkende trilobieten, de ichthyosauriërs (vishagedissen) en de fraai opgerolde ammonieten ook ooit verdwenen als gevolg van externe oorzaken zoals een meteorietinslag, klimaatverandering of grootschalig vulkanisme.

Intussen was in de tweede helft van de zeventiende eeuw ook de Dodo uitgestorven. Die waggelende Reuzenduif van het eiland Mauritius is de geschiedenisboekjes ingegaan als de meest bekende door de mens uitgeroeide diersoort. As dead as a Dodo, zo luidt het Engelse gezegde: zo dood als een Dodo.

Veel andere diersoorten zijn inmiddels door menselijk handelen ook zo dood als de Dodo. De Amerikaanse trekduif bijvoorbeeld. Ook de stellerzeekoe, de zebra-achtige quagga, de noordelijke witte neushoorn en de Carolina-parkiet zijn er niet meer. Zo ook de Reuzenalk (*Pinguinis impennis*), die net als de Dodo niet kon vliegen. Al deze soorten zijn uitgestorven, maar niet als gevolg van een natuurlijk proces.

Uitsterven is een droevig einde voor iedere diersoort of plantensoort die het overkomt en hoewel er geen enkele diersoort is die zich zorgen maakt om het naderende einde, is het voor ons als toeschouwers onaangenaam. Maar bij de zojuist genoemde soorten is de mens niet alleen toeschouwer, maar ook dader.

Het besef dat de mens verantwoordelijk kan zijn voor het verdwijnen van soorten hebben we te danken aan de Engelse natuurvorser en ornitholoog Alfred Newton. Newton (geen familie van Isaac Newton, die de zwaartekracht formuleerde) twijfelde eraan of de Reuzenalk was uitgestorven en wilde bij IJland op zoek naar de laatste exemplaren van deze vogelsoort. Samen met zijn landgenoot en eierverzamelaar John Wolley ondernam Newton in de vroege zomer van 1858 een expeditie in de hoop nog levende Reuzenalken aan te treffen.

GALLERY VAN DE WEGE

07 DECEMBER - 25 JANUARI

Rina Kaijser

Ruud Weenink

Suze Termaat

Loes van Nijhuis

Margje Calis

Wim van de Wege

EXPOSITIE

Open: wo - vr - za : 10 - 17 uur

Kerkstraat 33, 3882 BM, Putten

www.galleryvandewege.nl

VRIJE TOEGANG

OPENING

zaterdag

07 december

15 uur

m.m.v.

dorpsdichter

HENK VAESSEN

De twee maanden durende IJsland-expeditie van beide heren in de vroege zomer van 1858 werd een fiasco, want ze troffen nergens levende Reuzenalken aan. Newton en Wolley keerden huiswaarts met niet meer dan wat schamele botjes die ze op IJsland in afvalhopen hadden gevonden. Wat ze wel meebrachten en uiteindelijk veel waardevoller zou blijken was een door John Wolley gemaakt verslag van hun verblijf. Vijf handgeschreven aantekeningenboeken, die als de Gare-Fowl Books worden gekoesterd door de universiteitsbibliotheek van Cambridge, vormen een onschatbare bron van informatie over het negentiende-eeuwse IJsland, de mensen die er leefden, de (vergeefse) zoektochten naar de Reuzenalk en de onverschrokken bemanning die in 1844 de allerlaatste Reuzenalken hadden verschalkt. Het Engelse woord gare-fowl is afgeleid van de IJslandse naam van de vogel: geirfugl, waarbij 'fugl' dezelfde oorsprong heeft als het Nederlandse 'vogel'. Giervogel dus. Dat 'geir', dat scherp of speer betekent, komt ook terug in de naam Giervalk (gyrfalcon in het Engels).

De Reuzenalk was een sterk op de pinguïn lijkende vogel met een zwarte rug en kop, een witte buik en een opvallende witte wangvlek. Ze werden ongeveer 75 centimeter hoog en konden met hun korte vleugelstompjes niet vliegen, maar des te beter zwemmen en duiken. Met de helemaal achteraan het lijf geplaatste poten kon hij op land slechts waggelen. In de negentiende eeuw waren Reuzenalken onder verzamelaars een gewilde soort om in opgezette vorm in de collectie te hebben.

Ook hun grote en opvallend getekende eieren waren een populair verzamelobject. Aanvankelijk werden Reuzenalken bejaagd om hun veren, die gebruikt werden als vulling voor matrassen en dekbedden, maar naarmate de vogels zelf zeldzamer werden nam hun waarde toe. Dat leidde uiteindelijk tot een spiraal naar de ondergang. Aan de hand van Wolleys Gare-Fowl Books beschrijft de IJslandse antropoloog Gísli Pálsson in 'The Last of its Kind. The Search for the Great Auk and the Discovery of Extinction' hoe Newton en Wolley zich inspanden om de dood gewaande vogel alsnog levend aan te treffen. En hoe dit mislukte. Slecht weer en een ruige oceaan voorkwamen dat ze überhaupt konden proberen het rotseilandje Eldey voor de zuidoostelijke punt van IJsland te bereiken, waar de laatste alken waren aangetroffen.

De laatste tocht waarop nog levende Reuzenalken werden aangetroffen vond plaats in 1844. Een roeiboot met daarin veertien mannen vertrok begin juni rond zes uur in de avond vanaf Reykjanes op weg naar Eldey, om op verzoek van een Deense handelaar uit Reykjavik vogels of eieren te verzamelen. Na twaalf uur roeien, waarbij de mannen bij toerbeurt de acht riemen bedienden, arriveerden ze bij Eldey.

Drie mannen konden aan land springen en vingen de enige twee vogels die er nog waren. Twee eieren moesten worden achtergelaten. De terugtocht duurde langer dan de heenreis; pas laat in de avond kwam de boot met veertien uitgeputte mannen en twee dode Reuzenalken weer op Reykjanes terug.

Riesenalk.

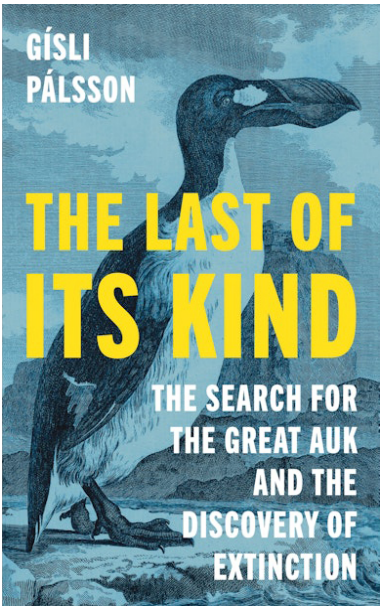
De volgende dag verkocht de expeditieleider de beide vogels, niet aan de Deen uit Reykjavik maar aan een andere handelaar die er meer voor bood: tachtig rigsdaler, tegenwoordig ongeveer 750 euro.

Was iets dergelijks – onnatuurlijk uitsterven – überhaupt mogelijk? Het bleek inderdaad mogelijk; Pálsson noemt het verschijnsel Newtoniaans uitsterven, om het te onderscheiden van uitsterven door natuurlijke oorzaken. Newtons ontdekking bleek een paradigmawisseling: soorten kunnen uitsterven door menselijk handelen.

Het zou leiden tot de eerste vormen van natuurbescherming. Newton werd een belangrijke pleitbezorger voor de bescherming van vogels. Hij stond aan de wieg van de eerste Britse wet die wilde vogels beschermde, de Sea Birds Preservation Act uit 1869. Ook steunde hij de Engelse vereniging voor vogelbescherming, de Royal Society for the Protection of Birds vanaf de oprichting ervan in 1889.

In 'The Last of its Kind' beschrijft Pálsson niet alleen de ondergang van een iconische vogelsoort en de geboorte van de moderne vogelbescherming, maar vooral ook de geboorte van het besef dat menselijk handelen tot uitsterven kan leiden.

Dit artikel is een verkorte weergave van het verhaal in Trouw.

'The Last of Its Kind: The Search for the Great Auk and the Discovery of Extinction'

Gísli Pálsson

Princeton University Press, 2024.

328 pag, 19,99 euro

Over leven & uitsterven

Op zijn reizen raakte natuurfotograaf **Sijmen Hendriks** gefascineerd door het fenomeen extinctie. In 'Over leven & uitsterven' brengt hij vier vogels in beeld die het verhaal vertellen van een wereld waarin de natuur onder grote druk staat.

De Reuzenalk, de 'pinguïn van het Noorden', stierf uit in 1844. De Heremietibis stond op de rand van uitsterven en is met veel inspanning van de ondergang gered. Kemphanen broeden niet meer in Nederland en als doortrekker worden ze ook steeds minder gezien. En de iconische Grutto, de 'kening fan'e greide', kan bijna geen jongen meer groot brengen.

Alle hoop is echter niet verloren, herstel van de biodiversiteit is mogelijk. Over leven & uitsterven is een ode aan de natuur, een oproep om de teruggang te stoppen en meer ruimte te bieden aan vogels en andere dieren.

Sijmen Hendriks (geboren en opgegroeid in Oldebroek) is documentair fotograaf, gespecialiseerd in natuur- en vogelfotografie, met een focus op de biodiversiteitscrisis en natuurbescherming. Zijn werk is in talloze landelijke media verschenen. In 2019 verscheen zijn fotoboek 'Turn the tide, birds around the North Sea'.

Uitgever: KNNV Uitgeverij

ISBN: 9789050119580

Versijning: oktober 2024

Aantal pagina's: 192

Na 29 jaar is de Dunbekwulp nu officieel uitgestorven

NOS Nieuws - 18 november 2024

Vogelaars vermoedden het al langer, maar nu is het officieel: de Dunbekwulp is uitgestorven. De vogel kwam onder meer voor in Europa, West-Azië en Noord-Afrika, maar is nu echt alleen nog maar in musea te zien. Het is voor zover bekend de eerste keer dat een vogel uitsterft op het Europese vasteland.

Onderzoekers van Naturalis, de Britse vogelbescherming, de internationale organisatie Birdlife International en het Natural History Museum in Londen publiceerden vandaag een artikel in het wetenschappelijk vakblad IBIS dat de Dunbekwulp (*Numenius tenuirostris*) is uitgestorven. Op basis van rekenmodellen concluderen de auteurs dat de kans dat de vogel nu nog leeft verwaarloosbaar is. "Van de Dunbekwulp weten we dat deze al heel lang in aantallen afnam. Er werd al in 1912 voor gewaarschuwd", zegt Pepijn Kamminga tegen het NOS Radio 1 Journaal. Kamminga is onderzoeker en collectiebeheerder bij Naturalis in Leiden en is niet verrast door het uitsterven van de Dunbekwulp. "Hij is al bijna dertig jaar niet meer gezien. Er is een model opgesteld wat meer wetenschappelijke waarde geeft aan de waarschijnlijkheid dat hij is uitgestorven." Die werd berekend op 0,994, net niet volledig dus. De soort is voor het laatst gezien en vastgelegd in februari 1995 in het moerasgebied Merja Zerga in Marokko. Hoe het komt dat het dier nu echt is uitgestorven, is lastig te zeggen, stelt Kamminga.

"Waar het precies aan heeft gelegen, is moeilijk te achterhalen. Het is een combinatie van factoren waarbij de leefomgeving afneemt en er veranderingen in het broedgebied zijn."

De Dunbekwulp lijkt op de wulp die nog wel rondvliegt: een steltloper met een lange kromme snavel. De steltloper heeft in de afgelopen decennia veel van zijn leefgebied verloren. Er is over de Dunbekwulp weinig kennis, want de vogel kwam niet veel voor. Wel is bekend dat het dier in het Middellandse Zeegebied overwinterde. Ook in Nederland zijn de Dunbekwulpen vastgesteld.

Bij Naturalis hebben ze vijftien opgezette Dunbekwulpen. Ze staan op een aparte plek voor recent uitgestorven dieren. "Helaas blijft dat aantal dieren groeien", zegt Kamminga. "Het gaat met heel veel diersoorten echt niet goed. De Dunbekwulp is daar dus nu ook heen verhuisd."

Hoewel het nu voor het eerst is dat er in de regio Europa, Noord-Afrika en West-Azië op het vasteland een vogel officieel is uitgestorven, zijn eerder al wel twee eilandvogels uitgestorven. Halverwege de 19e eeuw stierf de Reuzenalk uit, de vogel die veelal in de Noord-Atlantische oceaan verbleef en overwinterde in het zuidelijke deel van de Noordzee. Een eeuw later kwam ook de Canarische scholekster op de lijst van uitgestorven dieren.

Redactie en bestuur
wensen iedereen
fijne feestdagen
en een
voorspoedig en gezond
2025

© Foto: Benno van den Hoek

Foto achterblad - Sneeuwgors (Chris Spijkerboer ©)

Chris Spijkerboer wist dit najaar een Sneeuwgors van dichtbij vast te leggen en vertelt daarover het volgende:

"Tijdens het Dutch Birding weekend op Texel was er een melding van een Sneeuwgors bij het gemaal van De Cocksdorp. Daar aangekomen was het niet moeilijk de vogel te vinden. Minstens 30 mensen stonden voor je gevoel naar een grote steen te kijken. Maar op en rond die steen, soms op het gras, zat een prachtige Sneeuwgors. Hij was totaal niet schuw. We stonden op ongeveer 3-4 meter afstand. De grootste uitdaging was om geen mensen op de foto te krijgen. De volgende dag zat hij er nog steeds, met nog altijd een ruime belangstelling van vogelaars".

